

Pěší doprava se sama od sebe nezařídí,
říká architektka Rozálie Kašparová 12/

3 / 2021

PRAŽSKÁ EVVOLUCE

magazín o ekovýchově v Praze

Ekologická
výchova v Praze

ÚVODNÍK

Když jsem byl ještě úplně malé dítě, řekl jsem si, že jenom ležet na zádech je trochu nuda, že to chce nějaký pokrok.

Tak jsem se překulil na břicho a chvílu předstíral, že pasu koníky. Ve skutečnosti jsem si ale obhlížel terén.

A pak jsem se připlazil ke skřínce a opřel se, a už jsem stál! A zkusil jsem udělat krok, pak další, nejdřív to moc nešlo, ale časem jsem se rozhodil – a pak už to šlo!

Nikdo mi nemusel vysvětlovat, jak tahle podivná rytmická lokomoce bipedálních živočichů funguje. Přišel jsem na to sám. Tak už to u lidí chodí.

A tak se chůze stala mou naprosto všední každodenností. Není den, abych neudělal krok. Udělám jich zpravidla několik tisíc! Víím to přesně na krok, protože jsou aplikace, které mi to změří.

Jenomže je tu existenciální chyták.

S každým novým krokem jsem o krok blíž konci vycházky. Jestli mi rozumíte. A že to patrně zajde až tak daleko, že jednou už nebude z mé procházky návratu. Nastoupím k Cháronovi a dál už ani krok.

Jenomže než na to dojde, nezbyvá než zatnout zuby, držet krok a jít dál. Ono taky s nějakým stýskáním moc nepochodíte.

Ať vám vaše lokomoce přináší anatomicickou i psychickou pohodu, milí bipedální živočichové!

Martin Mach Ondřej

SLOVO KOORDINÁTORA

Milí čtenáři,

letošní podzimní číslo věnujeme chůzi, nohám, cestám a pěším stezkám. Chůze je nejpřirozenější a k přírodě nejšetrnější typ pohybu a dopravy. Je to právoplatný způsob dopravy především v městském provozu, kde se na to ale někdy zapomíná. Při chůzi si nejlépe vychutnáme krásy přírody nebo městské architektury.

Přečíst si můžete o tom, jak je to s kvalitou pěší dopravy v Praze, jak pandemie koronaviru ovlivnila městskou mobilitu, nebo o fenoménu pražských lesních stezek. Nechybí pravidelné rubriky, např. zajímavý rozhovor, v rubrice Co se děje... naleznete opět mnoho zajímavých akcí a projektů pražských spolků, a Jan Moravec nás tentokrát pozve do Dolní Šárky. Na podzim se můžete těšit na tradiční Zažít město jinak nebo konferenci Pěšky městem.

Přeji Vám příjemné čtení a barevný podzim.

Petr Holý
Koordinátor oblasti EVVO v Praze

OBSAH

Pražská EVVolute

3 / 2021

Pro hlavní město Prahu 10. 9. 2021 vydal BEZK, z. s.
Obsahové zaměření časopisu je připravováno
ve spolupráci s Poradní skupinou EVVO.
portalzp.praha.eu/evvo

BEZK

Letohradská 17

170 00 Praha 7

233 381 546

www.bezk.cz

redakce@prazskaevvolute.cz

www.prazskaevvolute.cz

Vydání připravil: Martin Mach Ondřej

Grafický návrh a sazba: Matouš Mihaliček

Korektura: Tereza Münz

Foto na titulní straně:

Bianca Dagheti / Flickr. Licence: CC BY-ND 2.0

Uzávěrka dalšího čísla: 22. 11. 2021

- 4/ Hana Brůhová-Foltýnová
Pandemie covid-19 a mobilita
městského obyvatelstva
- 9/ Lubomír Bartoš, Lenka Wimmerová
Uhlíková stopa a její vliv na dopravu
v Praze
- 12/ Rozhovor
Pěší doprava se sama od sebe nezařídí,
říká architektka Rozálie Kašparová
- 16/ Jitka Vrtalová
10 000 kroků
- 17/ Chůze je nejpřirozenější pohyb
- 18/ Jitka Vrtalová
Jak ujít v Praze maratonskou trasu
v zeleni
- 20/ Martin Mach Ondřej
Hlásit se to musí
- 21/ Marie Čiverná
Pěšky do školy? Rozejdi se s nudou!
- 22/ Na Václavák z Vinohrad po přechodu
- 23/ Udržitelné knihkupectví Reknihy,
Praha a lidé bez domova
- 24/ Hana Hermová
Pražské lesní stezky
- 27/ Jan Moravec
Žlutá – červená – zelená – modrá
aneb cikcak Dolní Šárkou
- 35/ Co se děje v...
- 53/ Kalendář akcí

Hana Brůhová-Foltýnová

Pandemie covid-19 a mobilita městského obyvatelstva

Pandemie covid-19 bezesporu měla a stále má na naše životy a životní styl výrazný vliv. Mimo jiné změnila naši mobilitu a dopravní chování. V důsledku pandemických opatření lidé začali upravovat a měnit své navykklé vzorce chování. Část svých aktivit museli zrušit a část jich přešla do virtuálního prostoru, případně byla jejich četnost a forma změněna. Lze očekávat, že řada změn bude trvalejšího charakteru a zůstane i po skončení pandemie.

Jaké tedy jsou dlouhodobé dopady pandemie na naše aktivity a mobilitu? Kde lze očekávat největší změny oproti zažitým vzorcům chování před pandemií? A jsou tyto změny žádoucí z pohledu směřování k udržitelné mobilitě? Na tyto otázky se snaží odpovědět tento článek.

Data, která jsou zde prezentována, byla získána v rámci tří sociologických šetření (realizovaných během prvního lockdownu na jaře v roce 2020, druhého lockdownu na podzim 2020 a na jaře 2021 opět během největších omezení pohybu) mezi městskými obyvateli ČR staršími 18 let, kteří před vypuknutím pandemie pracovali nebo studovali. Důležité

*Ve veřejné dopravě už nevidíte úsměv
spolucestujících. Všichni mají roušku.
Foto: Transformer18 / Flickr. Licence: CC BY-ND 2.0*

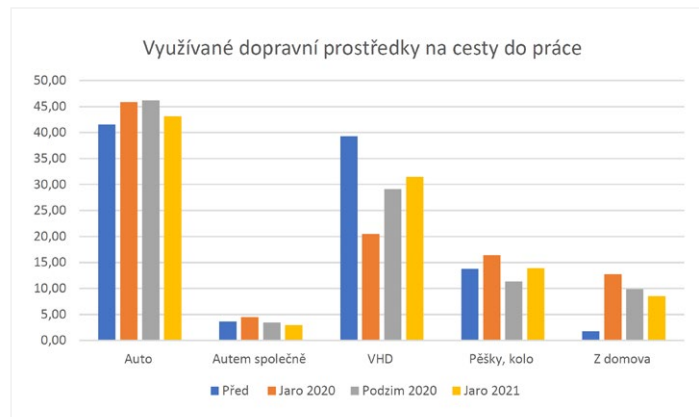
*Covid-19 proměnil naše dopravní strategie.
Foto: noluck / Flickr. Licence: CC BY-NC-ND 2.0*

je, že se výzkum obracel stále na stejný vzorek obyvatel, je tak možné sledovat vývoj jejich chování po celou dobu. Respondentů, kteří se zúčastnili zároveň všech tří šetření, bylo celkem 645. Tento vzorek by měl být reprezentativní co se týče pohlaví, věku, vzdělání a místa bydliště.

Cesty do práce a potenciál práce z domu

Před pandemií se do práce dopravoval automobilem přibližně stejný počet lidí jako veřejnou hromadnou dopravou (soukromým automobilem 36 %, služebním automobilem dalších 5 % lidí a 4 % osob sdílela cesty automobilem

s dalšími lidmi, zatímco hromadnou dopravu vyžívalo 38 % respondentů). Pěšky a na kole pravidelně dojíždělo do zaměstnání pouze 13 % dotazovaných. Během první „covidové“ vlny podíl hromadné dopravy na cestách do práce klesl na méně než polovinu předpandemické výše (18 %) ve prospěch ostatních způsobů. Významná část – 11 % respondentů – práci vykonávala z domu a 10 % z různých důvodů práci nevykonávalo (byli na nemocenské, nuceně dovolené, neplaceném volnu, mateřské dovolené nebo o práci přišli). Během dalších dvou sledovaných lockdownů na podzim 2020 a jaře 2021 se sice lidé do hromadné dopravy částečně vrátili (27 % a 30 % cest), ale jejich podíl je stále výrazně nižší ve srovnání s dobou před covidem. Navíc část respondentů očekává, že se

Tabulka 1: Využívané druhy dopravy cesty do práce před a během pandemie

již do veřejné hromadné dopravy nevrátí ani po skončení pandemie – přešli na automobilovou nebo nemotorovou dopravu, případně na práci z domova (viz tabulka 1).

Logicky vyvstává otázka, zda se pandemie stane nástrojem akcelerace „homeoffice“ a práce z domu (telecommutingu). V průběhu jednotlivých vln je vidět určitá adaptace, kdy se lidé postupně vracejí ke svému původnímu chování – největší pokles cest tak nastal během první vlny, kdy pracovalo celý pracovní týden mimo domov (a tudíž fyzicky dojíždělo každý den do práce) jen 47 % respondentů, během podzimu tento podíl

Dřív by leccos nakoupil cestou z práce, teď má ale homeoffice.

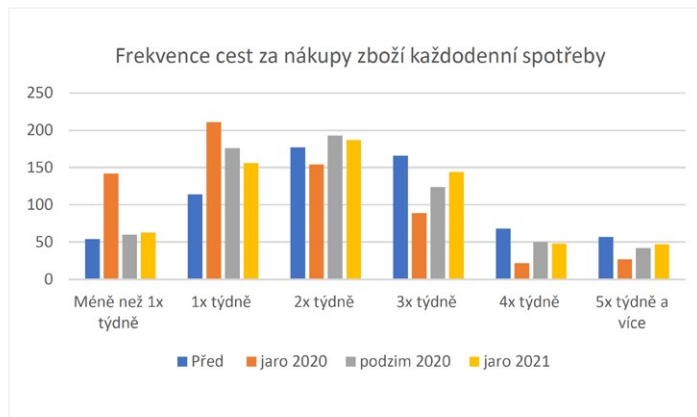
Foto: Mike McCune / Flickr. Licence: CC BY 2.0

mírně narostl na 51 % a na jaře 2021 už to bylo 63 % z nich. Naopak podíl těch, co pracovali pouze z domu, narostl ze 6 % před pandemií na 28 % v 1. vlně, ale pak padal na 21 % ve 2. vlně a 17,5 % ve 3. vlně. Zajímavý je názor respondentů, jaký vidí potenciál u své pozice pracovat z domova i v budoucnu. O něco více než polovina jich odhaduje, že mohou z domu pracovat alespoň 1 den v týdnu.

Jak ukazuje odborná literatura, možnosti pracovat z domu ovlivňují nejen dostupné technologie, charakter práce a podmínky doma, ale také řada sociálních a psychologických faktorů.

Především je to pocit vyloučení z pracovního kolektivu, případně pocit osamění doma a potřeba být s ostatními v osobním kontaktu. Z našeho šetření vyplývá, že těch, co práci z domova upřednostňují oproti práci na pracovišti, je 39 %, což je zhruba stejně jako těch, co upřednostňují práci mimo domov (40 %).

Významnou roli hrají zaměstnavatelé, zda a jak telecommuting umožní. 56 % respondentů uvedlo, že jim zaměstnavatel neumožňuje práci z domu, oproti tomu 27 % může z domu pracovat dokonce 5 dní v týdnu. Na otázku, zda jejich zaměstnavatel plánuje umožnit svým zaměstnancům práci z domova i po skončení pandemie covid-19, odpovědělo kladně 17 %, záporně 53 % respondentů a ostatní nevěděli (30 %).

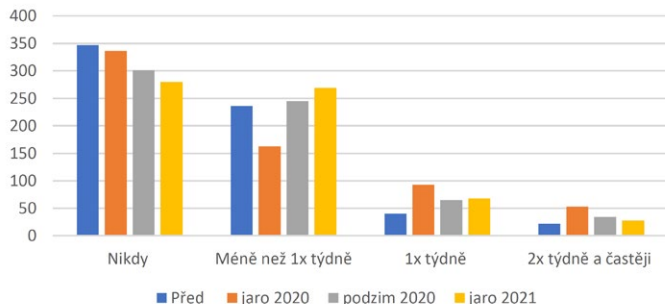

Tabulka 2: Mobilita městského obyvatelstva – cesty za nákupy před a během pandemie

Cesty za nákupy zboží každodenní spotřeby

Zajímavá je situace u cest za nákupy zboží každodenní spotřeby. Před pandemií respondenti nakupovali v kamenných prodejnách nejčastěji dvakrát nebo třikrát týdně. Během pandemie se však jejich chování výrazně změnilo, narostl podíl těch, co v kamenných prodejnách nakupují jedenkrát a méně než jedenkrát týdně, a snížil se podíl těch, kteří nakupují dvakrát a vícekrát týdně. Snížila se tedy frekvence nákupů s fyzickou návštěvou obchodu (viz tabulka 2).

Online nákupy zboží každodenní spotřeby

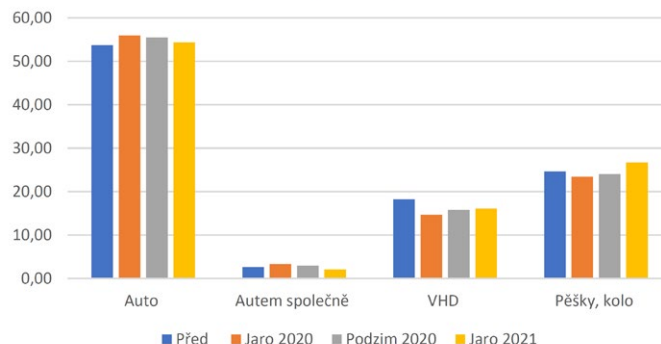
Tabulka 3: Mobilita městského obyvatelstva – nákupy online před a během pandemie

a zhruba 15 % cest je realizováno veřejnou hromadnou dopravou (tabulka 4).

Závěr

Na jaře 2020, kdy se nový koronavirus objevil a o jeho šíření a dopadech na zdraví nebylo ještě mnoho informací, poklesla mobilita obyvatel nejvíce. V následujících vlnách tohoto onemocnění včetně období nejtvrdších opatření na omezení pohybu a setkávání mobilita poklesla již méně. Lidé se adaptovali a krátkodobě měnili své chování, typy a způsoby aktivit, v delším období se pak postupně vraceli ke svým původním návykům. Do stejného stavu, jaký byl před začátkem pandemie, se však městská mobilita zřejmě nevrátí. Zkušenosti s novými technologiemi

Využívané dopravní prostředky na cesty za nákupy

Tabulka 4: Využívané druhy dopravy na cesty za nákupy (zboží každodenní spotřeby) před a během pandemie

Nepřekvapivě opačně tomu bylo s nákupy online. Data naznačují, že se lidé postupně učili využívat online obchody i pro nákup zboží každodenní spotřeby. Postupně klesá podíl těch, kteří online nenakupují toto zboží vůbec, a naopak narůstá počet pravidelných zákazníků (viz tabulka 3).

A jakými dopravními prostředky lidé nákupy realizují? Volba dopravního prostředku u cest za nákupy zboží každodenní spotřeby byla celou dobu poměrně konzervativní a změny byly pouze malé. Dominuje automobil (více než polovina cest), dále pak chůze a jízda kolo (přibližně čtvrtina cest)

a práci „na dálku“ povedou k větší vstřícnosti zaměstnanců i zaměstnavatelů vůči práci z domu, rychle se rozvíjí také online obchody. Část volnočasových aktivit přešla do online prostředí též.

Z pohledu udržitelnosti je cílem snižovat kilometry ujeté motorovými vozidly (nebo alespoň jejich podíl na celkové dopravě). Online aktivity a telecommuting lze proto považovat za pozitivní trend, ale toto neplatí univerzálně. Některé studie totiž ukazují, že část lidí na homeoffice naopak během dne skutečně více cest a ujedou více kilometrů než ti, kdo

Jdu nakupovat. Mám vzít rohlíky? A chleba?

Foto: Jorge Franganillo / Flickr. Licence: CC BY 2.0

pravidelně dojíždí do práce (např. při zařizování záležitostí, které by si jinak vyřídili cestou do nebo z práce, za sociálními kontakty atd.).

Během pandemie jednoznačně utrpěla především veřejná hromadná doprava, která jen pomalu získává své pasažéry zpět.

Posilují individuální druhy dopravy, tedy automobily a nemotorová doprava – chůze, jízdní kola a koloběžky či jejich elektrické verze. Tyto trendy však vyžadují reakci ze strany měst, která by měla co nejvíce podpořit především environmentálně příznivou dopravu. Pandemii jako příležitost uchopila některá evropská města (např. Paříž) a rozšířila infrastrukturu a služby pro jízdní kola, nejprve dočasně, ale nakonec trvale. V ČR zatím žádné město k takto razantní podpoře

nemotorové dopravy během pandemie nepřistoupilo, nezbývá než doufat, že tak učiní v blízké budoucnosti.

Poděkování

Prezentované výstupy vznikly v rámci výzkumného projektu podpořeného Technologickou agenturou ČR s názvem „Změny dopravního chování způsobené Covid-19 a jejich společenské dopady“ (č. TL04000094). Řešiteli projektu jsou tým Doprava a mobilita IEEP na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (www.mobilita-ieep.cz) a agentura STEM/MARK, a. s.

Ing. Mgr. Hana Brůhová-Foltýnová, Ph.D.
se na Fakultě sociálně ekonomické Univerzity Jana Evangelisty Purkyně věnuje problematice udržitelné městské mobility, regulací dopravy, monitoringu a evaluaci dopravních politik a strategického dopravního plánování.

Lubomír Bartoš, Lenka Wimmerová

Uhlíková stopa a její vliv na dopravu v Praze

Uhlíková stopa je měřítkem dopadu lidské činnosti na životní prostředí a zejména na klimatické změny. Oproti ekologické stopě se uhlíková stopa zaměřuje na množství skleníkových plynů, které produkujeme naším každodenním životem, například spalováním fosilních paliv pro výrobu elektřiny nebo tepla, dopravou atd. Vyjadřuje se v ekvivalentech oxidu uhličitého (CO₂e), udává se v hmotnostních jednotkách – v gramech, kilogramech a v tunách. Jednoduše řečeno, uhlíková stopa je množství uvolněného oxidu uhličitého a ostatních skleníkových plynů uvolněných během životního cyklu produktu či služby, našeho života nebo jedné cesty apod.

Když to jde, nestartujte auto, ale zvolte jiný dopravní prostředek.

Foto: Charlotte90T / Flickr. Licence: CC BY-NC-ND 2.0

Doprava představuje jednu z lidských činností, která přispívá ke klimatické změně produkcí skleníkových plynů, čímž vytváří výraznou uhlíkovou stopu. Proto je tato uhlíková stopa důležitá pro zkoumání a výpočet vlivu člověka na klimatickou změnu. Velkou část uhlíkové stopy tvoří osobní doprava, přičemž se každý druh osobní dopravy podílí rozdílnou měrou. Doprava je druhým nejdůležitějším přispěvatelem k domácím emisím skleníkových plynů a tím i změně klimatu. Největší díl uhlíkové stopy v rámci dopravy připadá na osobní automobily. V naší zemi jezdí či spíše různě postává 6,0 milionů osobních automobilů, dále 1,2 mil. motocyklů a 728 tis. nákladních automobilů.

Průměrně stárí osobních automobilů je vysokých 15 let. Všechny tyto dopravní prostředky spalují ohromné množství dovezené ropy. Podíl ekologicky příznivějšího

pohonu – CNG – zůstává nízký, a ještě menší je podíl elektromobilů, které je možné dobíjet s nízkou či nulovou stopou.

Podle statistik na jednoho Čecha připadá každoročně přes 6 440 kilometrů ujetých v osobních automobilech, čemuž odpovídá i vysoká uhlíková stopa tohoto druhu dopravy. Ta je celkově 12,1 mil. tun CO₂ (údaje za rok 2020), to znamená 1 131 kg na každého Čecha včetně kojenců a důchodců. Pouze osobní automobily tedy „vyčerpají“ udržitelnou míru uhlíkové stopy (1 000 kg CO₂e/rok).

Situace v Praze

Hlavní město Praha má rozlohu 496 km² a v roce 2020 zde bylo registrováno 1 335 084 obyvatel. Vyznačuje se hustou sítí komunikací v centrální zastavěné části města, celková délka pražské komunikační sítě je 4 060 km.

Praha je městem, které charakterizuje podobně jako v jiných evropských i světových metropolích přetížení osobní, resp. individuální automobilovou dopravou (IAD). Ve stupni motorizace i automobilizace Praha překonává taková velkoměsta, jako jsou např. Vídeň nebo Berlín. V roce 2020 připadlo v Praze na 1 000 obyvatel 870 motorových vozidel, z toho 693 osobních automobilů, jeden osobní automobil připadl na 1,4 obyvatele (včetně kojenců i nejstarších obyvatel)

a obsazenost aut vychází na pouhou 1,3 osoby. Většina cest vykonaných po městě osobním automobilem je přitom kratší než 5 km. Prostřednictvím MHD je vykonáváno v Praze 41 % cest, osobním automobilem 29 %, pěšky 26 % a na kole kolem 2 % cest. Z výkonu motorové dopravy 91 % připadá na osobní automobily.

Ve srovnání s městy obdobné velikosti, resp. metropolemi Evropské unie i světa je hlavní

*Praha má hustou, byť ne vždy atraktivní MHD.
Foto: Tore Bustad / Flickr. Licence: CC BY-NC-ND 2.0*

město charakterizováno velmi hustou a spolehlivě fungující, třebaže ne vždy atraktivní a příjemnou, sítí hromadné, zejména tramvajové dopravy (celková délka 142,7 km), pražskou metropolí protínají zatím tři linky metra nejrychlejšího a nejkapacitnějšího způsobu pražské MHD (o celkové délce 65,1 km) v severojižním a západovýchodním směru, řada

linek autobusové dopravy (včetně příměstských autobusů o celkové délce 879,8 km na území hl. m. Prahy) obsluhuje především území vzdálenější od městského centra. Hromadnou dopravou se v Praze v roce 2020 přepravilo celkem 800 442 125 osob, z toho:

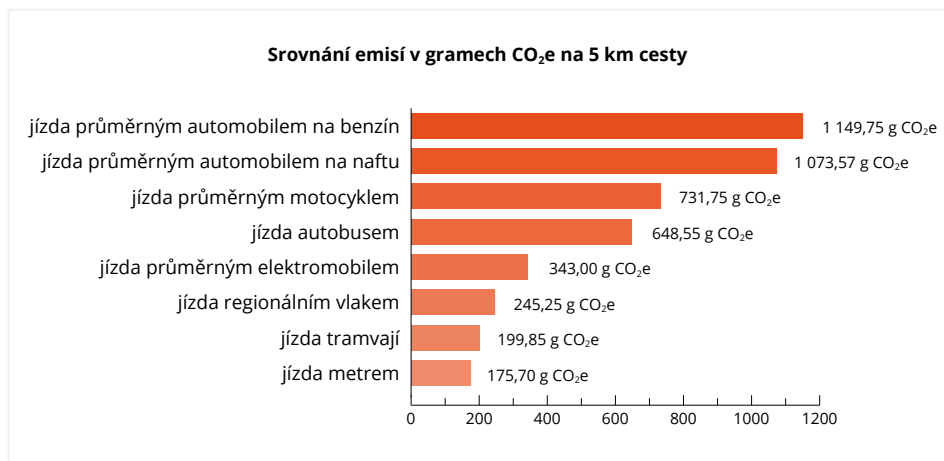
- » metrem 251 423 000 (31,41 %),
- » tramvajemi 238 788 000 (29,83 %),
- » městskými autobusy 232 911 000 a příměstskými autobusy 44 056 000 (34,60 %),
- » po železnici 31 556 000 (3,94 %),
- » lanovkou 1 014 000 (0,13 %),
- » přívozy (soukromí dopravci) 694 125 (0,09 %).

Uhlíková náročnost cest po městě

Srovnání emisí v gramech CO₂e na 5 km cesty viz grafika.

Každá cesta, kde automobil nahradíme šetrnějším dopravním prostředkem (na kratší vzdálenosti kolo a pěší chůze, na delší vlak a autobus) má pozitivní vliv na klima. Případně každá cesta, kterou nevykonáme – nakupovat je možné přes internet (hromadné doručování zásilek je ekologičtější než individuální nákupy s osobním vozem), řadu pracovních schůzek můžeme nahradit schůzkami virtuálními apod.

Tam, kde není přímá možnost emise skleníkových plynů redukovat, lze jejich vypouštění kompenzovat na jiném místě jejich aktivním

zachycováním nebo využíváním technologií s nižší uhlíkovou stopou. Koncept offsetů se poprvé objevil v Kjótském protokolu. Pojem offset zahrnuje aktivity, při nichž jsou do atmosféry emitovány skleníkové plyny na jednom místě, ale na jiném místě je naopak stejné množství z atmosféry odstraněno. Zásadní roli v těchto projektech hraje výpočet uhlíkové stopy. Tyto činnosti mohou být prováděny státem, firmou, organizací, městem, obcí, skupinou a poskytují možnost redukovat svou uhlíkovou stopu různým způsobem i jednotlivcům prostřednictvím offsetových projektů.

Tento příspěvek vznikl díky řešení projektu Realizace proof-of-concept aktivit na ČZU v Praze

na podporu transferu technologií a znalostí do praxe (CZ.07.1.02/0.0/0.0/17_049/0000815).

Mgr. Lubomír Bartoš se aktivně věnuje výpočtu uhlíkové stopy a je externím spolupracovníkem Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze.

Ing. Lenka Wimmerová, MSc. Ph.D. působí jako pedagog na Fakultě životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze a v rámci svého výzkumu se zaměřuje na aktivní znalostní podporu v oblasti environmentálního vzdělávání vybraných cílových skupin i širší veřejnosti.

ROZHOVOR

Pěší doprava se sama od sebe nezařídí, říká architektka Rozálie Kašparová

Nejpřirozenějším způsobem dopravy je chůze. Chůze je tak samozřejmá, že se na ní často zapomíná. V politikách, koncepcích, plánování. O chůzi a přístupu k ní jsme si povídali s Rozálií Kašparovou, která na pražském Institutu rozvoje a plánování hl. m. Prahy pracuje v sekci detailu města, v kanceláři veřejného prostoru.

Jak si stojí chůze jako způsob dopravy v Praze?

Záleží na tom, kdo se o dopravě baví. Když se budeme bavit v politickém prostředí, tak tam bude mít navrch automobilová doprava. Ta bývá zdůrazňována hlavně před volbami. V předvolebním období to vypadá, že jezdit autem je základní *modus operandi* lidí ve městě. I když všichni víme, že základním pohybem po městě je chůze. Chodit může drtivá většina lidí, případně se pohybuje na vozíčku nebo jinými prostředky, které jsou ale podobné více chůzi než jinému druhu mobility.

Jakou má chůze jako doprava politickou podporu?

Jak chůzi všichni považují za samozřejmost, tak vlastně nikdy nebyla tématem. Ale když

Architektka Rozálie Kašparová se po studiu ve Švédsku vrátila do Prahy, kde se na Institutu plánování a rozvoje Prahy věnuje projektům ve veřejných prostranstvích.

vystoupíte z auta a jdete po Praze pěšky, začnete si uvědomovat, jak složité to může být.

A nejenom kvůli kopcovitému terénu, ale protože chybí přechody nebo jsou velké křižovatky, kde vozovka zabírá zbytečně moc místa. A teď nemyslím jenom počet pruhů, ale i jak jsou ty pruhy široké, jak jsou daleko od sebe, že jsou tam připojovací pruhy a dopravní stíny. To jsou ty nakreslené bílé pruhy na vozovce, kde se nic neděje. Patří k prostorům, které znepříjemňují pohyb po městě, protože kvůli nim dlouho trvá někam se dostat.

Pěší dopravu musíme aktivně podporovat, protože ona se sama od sebe nezařídí. Na chodníky dnes klademe velké nároky, umísťujeme na ně předzahrádky, všechno osvětlení. Na chodníku je hodně prvků, které ve vozovce být nemůžou, a tím do něj přidáváme další a další bariéry. A to ještě nemluvíme o tom, že do každé ulice se snažíme dostat parkování, což opět ve veřejném prostoru zabírá velké procento plochy.

Chůze jako politické téma nikdo nezvedl. Ale přesto se to zlepšuje. A současná Rada Prahy klade větší důraz na to, aby se podporovala pěší doprava a cyklistika ve městě.

Jak je možné, že ta nejnáročnější doprava – automobilová – působí, jako že má nejvíce podpory?

Mě by to také zajímalo. Velkou roli hraje, kdo dneska určuje chod společnosti. Což jsou lidi v průměru 40–60 let, kteří jsou nejvíce obsazováni do řídicích pozic. Přispívá k tomu myšlenkové nastavení z 90. let, představa, že si člověk najednou může dělat, co chce. A auto se stalo symbolem svobody, úspěchu a spokojenosti.

My v Praze hodně vlastníme auta, je zde registrováno přes milion aut, což dělá přibližně ¾ auta na jednoho Pražana. Oproti lidem v Londýně, Berlíně nebo jiných metropolích vlastní lidé v Praze o 30 až 50 procent víc aut.

Z velkých infrastrukturních staveb vychází, že auta potřebují, na rozdíl od pěší chůze a cyklopravy, velké investice – okruhy, mosty, vozovku. To vše zabírá nepoměrné množství veřejného prostoru ve srovnání s tím, kolik lidí ten prostor užívá. Více lidí používá MHD. Kvůli tomuto nepochopu jsme na IPRU v roli, že více tlačíme pěší dopravu. Neříkáme, že auta jsou špatná a že do města nepatří.

Autá jsou jeden z typů dopravy, který má své výhody a spousta lidí je potřebuje, ale není to nejdůležitější způsob pohybu po městě.

Jak vypadá město, které je přívětivé pro chodce?

V ideálním světě jsou to města, kde se pěšky můžete pohybovat volně, nemusíte

přemýšlet nad trasami, kudy se dostat z bodu A do bodu B, ale můžete jít pohodlně nejpřímější trasou, a to i když máte zlomenou nohu, nebo tlačíte kočárek, nebo jste starší a dělají vám problém vysoké obrubníky a schody.

To zajistí široký chodník, kam se vejde všechno, co potřebujete. Vejde se na něj předzahrádka, kde si můžete dát kafe, ale pořád tu bude dostatek místa, aby se dalo projet s kočárkem, jinde lavička, stromořadí, lampy.

Jak široký je takový chodník, kam se všechno vejde?

Ideální chodník je podle našeho Manuálu tvorby veřejných prostranství hl. m. Prahy široký přes 5 metrů, pouze na průchod byste ideálně měli mít 3–4 metry. To se ale obtížně dostává do vystavěného města, kde je typická ulice široká průměrně kolem 20 metrů, z nichž minimálně 7 metrů zabírá obousměrná vozovka, a pro tramvaj je potřeba dalších sedm metrů.

Chodník je základ. A chodníky na sebe musí být dobře napojené. A proto je potřeba mít ve vozovce přechody. Praze chybí hodně přechodů. Když si začnete opravdu všimát, kde všude musíte dělat kompromisy při své chůzi městem, tak vám dojde, kde všude ty přírozené vazby chybí. A jakmile si toho jednou

všimnete, už si toho nemůžete od všimnout. A proto na to my potřebujeme upozorňovat, abychom zvýšili poptávku mezi lidmi.

Proč tolik přechodů chybí?

Protože přechod nevytvořím tak, že namaluju zebru na asfalt. Na přechod potřebujete povolení, a získat ho, zvláště na rušnějších ulicích, bývá velký boj. Často i politický. Někdo má pocit, že to bude zdržovat dopravu. Ale musíme se na to dívat tak, že když tam přechod není, tak to zdržuje zase jiný druh dopravy, a to tu pěší.

Každý má právo se ve městě pohybovat tak, jak chce. Když se chci pohybovat autem, tak se můžu pohybovat autem. To je dnes ve velké míře zajištěno. A když se chci pohybovat pěšky nebo na kole, tak by mi to taky mělo být zajištěno, a to vždycky není.

Když se kříží dvě ulice, pak by na každém rameni křižovatky měl být přechod. To je základ, který ale v Praze často chybí, schválně si toho začnete všimnout.

Město pro pěší je tedy jednoúrovňové, je to tak? Znamená to, že lidi neradi chodí podchody a nadchody?

V modernistických letech plánování města se věřilo, že se mají jednotlivé druhy dopravy

oddělovat. Proto se i na placatých sídlištích vytvářely pod širokými vozovkami podchody nebo nadchody. Přestože nepřekonávají žádný terénní rozdíl. Jenže chodit dolů a nahoru trvá déle, a ne všichni to vždy mohou zvládnout. Pokud to chcete dělat bezbariérově, tak musíte budovat rampy, které mají jasně dané sklony. Tyto sklony jsou relativně malé, takže rampy potom zabírají hodně místa, jsou to takové ty šneky. A je to drahé. Jak na výstavbu, tak na údržbu.

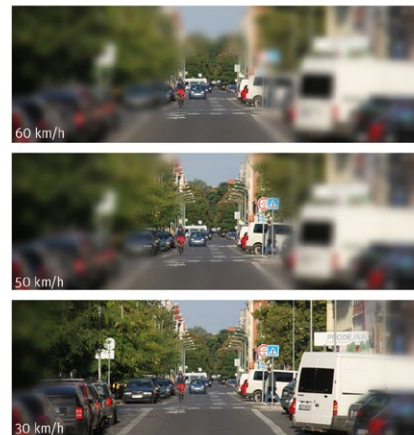
Pokud máte obyčejnou, jak my říkáme úroveň, křižovatku s přechodem, tak občas přemalujete přechod plus zkontrolujete, jestli funguje semafor. Náklady na údržbu takové křižovatky jsou minimální. Stavět dnes primárně podchody i nadchody nedává žádný smysl.

Dnešní trend je tedy neoddělovat jednotlivé způsoby dopravy, ale spíše je dávat dohromady?

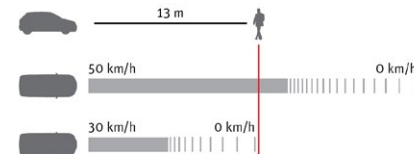
Přesně tak.

Souvisí to s dopravním chováním lidí ve městě. My dodnes do města umísťujeme hodně červenobílého zábradlí s tím, že se snažíme ochránit chodce před auty. Nikde ale nejsou data o tom, že by to takhle efektivně fungovalo. Z pozorování naopak víme, že auta podél zábradlí jezdí rychleji, byť jsou v obytné

[SCHÉMATA: ZKLIDŇOVÁNÍ DOPRAVY]

501 ŠÍŘE PERIFERNÍHO VIDĚNÍ V ZÁVISLOSTI NA RYCHLOSTI VOZIDLA
Schopnost řidiče dostatečně vnímat okolí se při rozdílu rychlostí 60 km/h, 50 km/h a 30 km/h násobí.

502 BRZDĚNÁ DRÁHA V ZÁVISLOSTI NA RYCHLOSTI VOZIDLA

Při jízdě rychlostí 30 km/h lze v případě nutnosti, například při vběhnutí dítěte, zastavit vozidlo tam, kde při rychlosti 50 km/h ani nezačne brzdit.

IPR vytvořil Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy, který přináší principy, pravidla, doporučení a kritéria tvorby veřejných prostranství.

ulici. Protože díky zábradlí mají řidiči pocit, že se ve vozovce nikdo neobjeví.

Veřejný prostor má být bezpečný. A dříve se věřilo, že se toho dosáhne, když se budou jednotlivé dopravy oddělovat. A pokud to nejde výškově, tak aspoň zábradlím. A my dnes víme, že v takové ulici se bezpečněji necítíte. Jsou místa, kde zábradlí má smysl, třeba tramvajové zastávky, kde se o něj můžete i opřít, ale může být přerušované, aby umožnilo i příčný pohyb ulicí. Nebo vchody do škol, kde vybíhají malé děti. Ale tam se může dát i jiná překážka, která bude mít ještě další funkci, třeba k posezení.

Jak tedy podle dnešního poznání funguje dopravní chování a bezpečnost?

Dnes se snažíme všechny druhy dopravy ve městě propojovat tak, aby k sobě navzájem hledaly cestu a respekt. Když auto pustíte do sdílené ulice, kde chodník a vozovka je jeden společný prostor, tak jede pomalu. Řidič se soustředí na to, co se děje kolem něj, protože ví, že tam kdykoli může projít chodec. Samozřejmě to nejde na každé ulici v Praze, protože různé ulice mají různou dopravní zátěž.

Politicky třaskavé jsou změny. Ty mohou být mediálně nevděčné, jako třeba na Smetanově nábřeží. Ale za dva roky nebo za půl roku si na to už nikdo nevzpomene a všichni to

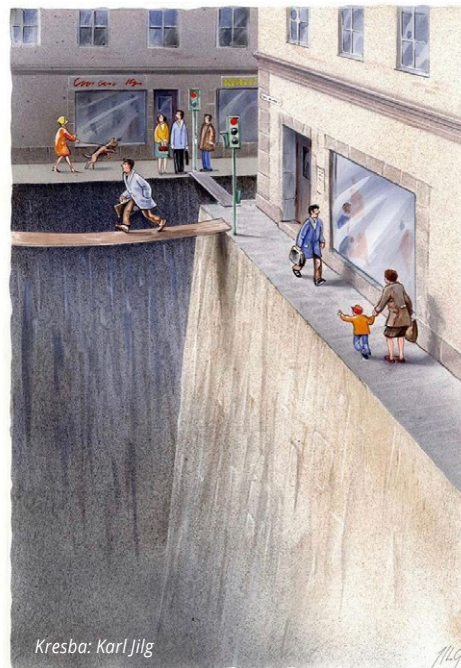
budou brát za hotovou věc. Staroměstské náměstí bývalo jedno velké parkoviště, po Karlově mostě jezdila auta. To by dnes asi ani nejzarytější automobilisti zpátky nechtěli.

Kde se v Praze dobře chodí?

Co se povedlo, je propojení podél řeky v Karlíně, které vzniklo po povodních. Je to cyklostezka, po které se i chodí. Dnes už je tak oblíbená, že je to až cyklozáhrada. A je poměrně úzká na to, jaké množství lidí ji používá. Ale je to místo, kde můžete suchou nohou jít podél řeky, je bezbariérová a hodně dlouhá, propojuje vlastně střed města s okrajem.

V klasické blokové zástavbě, jako na Vinohradech, se chodí docela pohodlně, pokud jsou na všech křižovatkách přechody a na chodnících neparkují auta. To je bohužel častý nešvar, protože my jsme povolili částečné parkování na chodníku, a pak je chodník tak zúžený, že se po něm často nedá ani projít.

Staré město je také příjemné na chůzi, když není doprava příliš vytížená. Často funguje jako sdílený dopravní prostor, kde auta musí jezdit pomalu, protože vědí, že ulicí chodí chodci. Problém ale je, že my tenhle sdílený prostor nemáme ukotvený v zákoně, takže nejsme schopní ho oficiálně navrhovat. Kolegové na IPRu se aktuálně snaží to změnit, abychom mohli legálně navrhovat sdílená

veřejná prostranství tak, aby tam mohla zároveň jezdit auta i cyklisti a chodit chodci, což je úplně běžné v Amsterdamu nebo Kodani.

Jak dlouho to bude trvat?

Roky. Jako prakticky jakékoliv změny ve městě. Proto je má smysl začít hned!

Rozhovor vedla Zdeňka Kovářiková.

Jitka Vrtalová

10 000 kroků

V dubnu 2021 proběhlo historicky první kolo Výzvy 10 000 kroků – cesta ke zdraví. Akce se zúčastnily bezmála čtyři tisíce lidí z celé České republiky, kteří znovuobjevili kouzlo a přínosy „obyčejné“ chůze. V září otevíráme registraci pro druhou, tentokrát říjnovou výzvu.

Cílem akce je navrátit chůzi zpět do všedních dnů, motivovat k pravidelnému pohybu a pomoci městům vytvářet příjemná místa pro život. Speciálně se výzva zaměřuje na ty, kdo potřebují motivaci nejvíce – tedy na seniory a lidi s vyšším indexem tělesné hmotnosti (BMI). Nejde o to denně ujit 10 000 kroků, ale chodit více než dosud a hlavně pravidelně. Každý si určuje, jaké jsou jeho možnosti a kde má své hranice.

Nápad vznikl během lockdownu, kdy jsme všichni byli vystaveni náročným zkouškám.

Lidé se zdravým životním stylem a pravidelným pohybem v této situaci měli větší šanci zůstat zdraví a obstát. Aby byl organismus odolnější, není nutné ujit celých 7,5 km, které zhruba odpovídají 10 000 kroků, jak je uvedeno v názvu. Důležitější než objem je spíše pravidelnost, svižné tempo a příjemné prostředí.

Aktivitu si mohou účastníci výzvy monitorovat na jakémkoliv zařízení a následně ji nahrát do speciální webové aplikace. Body, které účastníci získají za každý nachozený kilometr, se přepočítávají koeficienty, a tak lidé starší a lidé s vyšším BMI dostanou za jeden kilometr více bodů než lidé mladší a štíhlejší. Snahou je umožnit všem umístění na prvních místech „výkonnostního“ žebříčku s ohledem na individuální možnosti. Na účastníky s nejvyšším počtem nasbíraných bodů čekají zajímavé ceny.

Novinkou pro říjen 2021 bude individuální virtuální pouť po naší republice a osobní fotopříběh s účastnickým listem. Tato část není soutěžní, každý v ní pracuje jen s osobními cíli a snaží se jich dosáhnout. Na virtuální trase přitom prochází Českou republikou a dozvídá se více o památkách, zajímavých místech i přírodních krásách.

Pořadatelem výzvy je spolek Partnerství pro městskou mobilitu z. s., který se zabývá

Pojďte do toho!

Foto: Matuš Benian / Flickr. Licence: CC BY-NC 2.0

tématem rozvoje udržitelné městské a regionální mobility a zvyšováním kvality veřejných prostranství. Významným spolupřátelům akce jsou zapojená města a kraje, která pořádají lokální vyhlášení a komunikují se svými účastníky. Více informací o výzvě, jejich ambasadorech i zajímavostech o chůzi najdete na www.desettisickroku.cz.

Registrace do podzimní výzvy začala 1. 9. 2021.

Ing. Jitka Vrtalová je tiskovou mluvčí spolku Partnerství pro městskou mobilitu, který se zaměřuje na zlepšování podmínek pro aktivní a městskou mobilitu.

Chůze je nejpřirozenější pohyb

*Naučit se chodit správně můžete v každém věku.
Foto: Erik Witsoe / Unsplash*

Každý den uděláme tisíce kroků. Děláme je ale správně? O chůzi jsme si v malém rozhovoru povídali s bývalou ministryní zdravotnictví a současnou ortopedkou Marií Součkovou.

Pozná člověk sám, zda chodí správně, nebo ne?

Každý z nás má svůj styl chůze, každý má svou typickou chůzi. V souhrnu se ale vzorce při správném vývoji pohybové soustavy podobají. Odchytky od tohoto vzorce pak sleduje specialista.

Při onemocnění například kyčelních kloubů je zřejmá tzv. kolébavá chůze. Když nás něco bolí – záda, kolena, kotník –, danou končetinu se snažíme méně zatěžovat a přetěžujeme druhou stranu a někdy i kulháme.

Nejvíce se chybné odvíjení nohou projeví na obuvi ošlapem.

Máte nějaké tipy, na co si dávat pozor?

Je dobré se při výběru obuvi podívat na starou ochozenou obuv a podle ošlapu pak volit pevnou podešev a je-li např. obuv ochozena více v patě na vnitřní straně, nebát se komfortní vložky.

Měli bychom se učit chodit jinak, nebo si naše tělo našlo dobrou rovnováhu, jak vyrovnat naši atypičnost?

Učit se lze všemu v každém věku, tedy i chůzi, ale na základě podrobného vyšetření ve

spolupráci specialisty a fyzioterapeuta. Jedná-li se o funkční poruchu, je možné ji odstranit, s vadami vrozenými nebo získanými se může pomoci včasnou operací.

Co považujete v chůzi za nejpodstatnější?

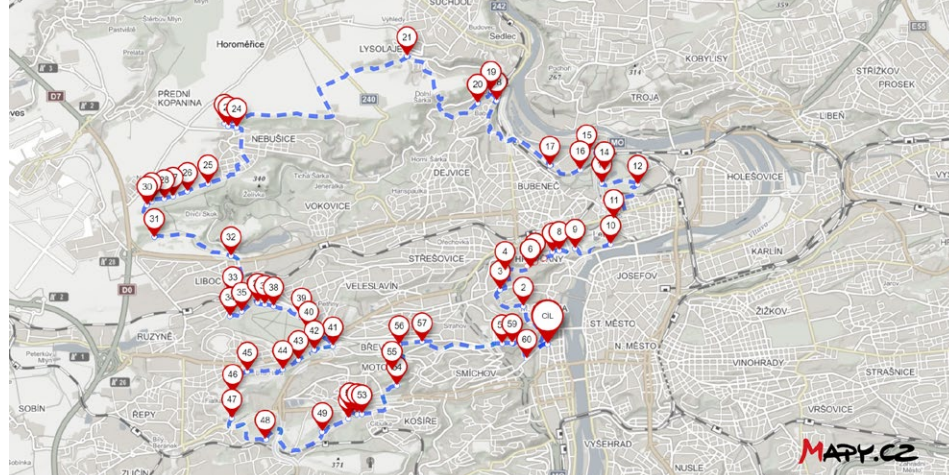
Chůze je pro nás nej přirozenějším pohybem, zapojíme při něm svaly celého těla. Vydáme-li se svižnějším tempem, nejen, že spálíme dostatek kalorií, ale zapojíme svaly dolních končetin, břicha, zad a rukou a přidáme-li k tomu ještě hole, pak už je vše dokonalé včetně odlehčení třeba našich kloubů, kde již hlodá zub času – artróza.

Navíc si dopřejeme poklidnou procházku duševní relax a mnohdy se podíváme do míst, která neznáme, nebo si všimneme věcí, které jsme až dosud nevnímali.

Jitka Vrtalová

Jak ujit v Praze maratonskou trasu v zeleni

Hodí se vůbec hovořit o pěších a chůzi v milionovém městě jako je Praha? Možná budete překvapení. Prahou se dá ujit i okruh v délce maratonské trasy. Až na malé křížovky přitom jdete téměř pořád zelení. A cestou budete mjet i skvosty typu Strahovského kláštera v blízkosti Pražského hradu, minete kopii Eiffelovy věže na Petříně nebo se projdete zasněným anglickým parkem na pražské Cibulce.

Kdysi mi jeden kamarád říkal – víš, že Praha se dá projít z jednoho konce na druhý v zeleni? Tak jsme to vyzkoušeli. Hodně mi v tom pomohla kamarádka, která miluje běh. A rovnou jsme tedy šli na prubířský kámen všech běžců, který je nejvyšší výzvou – maratonskou trasu v délce 42,2 kilometrů. Díky

téhle spolupráci se skutečně povedlo najít cestu, která téměř až na výjimky vede zelení.

Když se podíváte na Prahu z letadla, možná vás překvapí, kolik prostoru zabírá zeleň. Od centra k okrajům Prahy jsou zelené pásy nedílnou součástí metropole. Tak se na ně v dnešním článku podíváme trochu blíže.

Trasa vede v kruhu, který můžete začít kdekoli. Postupně představíme parky a lesy, které přitom v Praze navštívíte.

Petřín je 327 metrů vysoký kopec v centru Prahy, který tvoří dominantu Prahy. V běhu staletí změnil mnohokrát název: Petřín, Hora, Kopec, Vrch sv. Vavřince. Pokud máte více času, navštívit se dá Petřínská

rozhledna, zrcadlové bludiště nebo Štefánikova hvězdárna, která nabízí denní i noční pozorování oblohy.

Velká strahovská zahrada se rozprostírá ve svahu u Strahovského kláštera mezi ulicemi Úvoz a Strahovská, v dolní části je ohraničená ulicí Vlašskou, v horní části sahá ke Hladiové zdi. Byla založena již v raném středověku jako užitková, do naší doby se zachovala jako ovocný sad s partiemi lesního porostu dubů a habrů. Mezi sadem a lesem je kazatelna, v lesní partii se ukrývá poustevna Peklo s podobou přírodní pískovcové jeskyně.

Chotkovy sady jsou první veřejný park v Praze, který je dnes chráněnou kulturní památkou. Kromě jedinečného výhledu na Prahu

nabízí například jezírko s vodní kaskádou, řadu pomníků a soch a zaujme i netradiční lávka, jejíž autorem je Bořek Šípek. Chotkovy sady sousedí s Letohrádkem královny Anny a Královskou zahradou.

Letenské sady se, podobně jako už právě zmíněné Chotkovy sady, také řadí mezi první veřejné promenádní parky. Plošina nad Vltavou je dnes oblíbeným cílem mladých lidí. Svoje jméno dostala podle charakteru – znamená hora obrácená na letnou, tedy jižní stranu. Obrovský metronom, který stojí na místě původního Stalinova pomníku, je jednou z dominant Prahy.

Následuje Stromovka, která leží v sousedství holešovického Výstaviště. Královská obora svým založením upomíná Přemysla Otakara II., který ji nechal roku 1266 ohradit jako loveckou oboru a postavil zde letohrádek.

Baba dostala statut zvláštní ochrany jako přírodní památka hlavně kvůli jedinečnému geologickému podloží. Skalnímu ostrohu na levém břehu Vltavy dominuje stejnojmenná zřícenina. Mýlil by se ale, kdo by pátral v dávné historii. Romantická zřícenina je produktem 19. století, kdy se obdobné stavby budovaly jako cíle turistických výletů.

Přírodní park Divoká Šárka – Lysolaje je oblíbený právě k turistickým výslapům. Osou

parku je Šárecký potok, který svým zařízením do podloží vytvořil v několika místech romantické kulisy procházek. Přírodní koupaliště v Šárce je oblíbeným cílem návštěvníků všech generací.

Obora Hvězda je dnes hojně využívaná běžci, cyklisty a v zimě běžkaři. Tradičně se zde konají různé kulturní i sportovní akce. V roce 2016 zde byla vybudována nová naučná stezka o čtrnácti zastávkách, informující o přírodních i historických zajímavostech obory. V lese se také nachází dětská hřiště, pikniková místa a fitness prvky. Návštěvnost obory patří mezi nejvyšší v celé Praze a převyšuje milion návštěvníků za rok.

Pokud jdeme trasu souvisle, máme už v nohou více než 35 km, když vstupujeme do parku Cibulka. Lesy, kterými procházíme, jsou součástí bývalé usedlosti Cibulka, která původně byla hospodářským stavením. Přebudování do podoby anglického parku v 19. století znamenalo nový směr a díky němu dnes v parku narazíme nejen na řadu soch, rybníčků, ale i romantických letohrádků a dalších staveb.

Park Ladronka patří v současné době k nejoblíbenějším a nejpoblázněnějším místům mezi pražskými příznivci in-line bruslí, zejména pro svůj velmi kvalitní povrch a rovinný terén. V parku, ležícím nedaleko Vypichu

v Praze 6, můžete využít speciální stezky pro kola, in-line brusle a nachází se zde také nejdelší osvětlená in-line dráha v Praze (okruh dlouhý 4,2 km). Mimo to jsou zde k dispozici volejbalové kurty a beach fotbalové hřiště, půjčovna sportovních potřeb i restaurace.

Kinského sady na Smíchově najdete v těsném sousedství Petřína. Jméno odkazuje na šlechtický rod, který se podepsal významnou měrou na současné podobě Prahy. Hrabě Rudolf Kinský tu nechal počátkem 19. století vybudovat anglický park a empírový letohrádek Kinských. Díky němu zahrada Kinských nabízí návštěvníkům nejen překrásnou přírodu, ale především mnoho staveb a objektů, které zahradu dotvářejí k dokonalosti. Při procházkách klikatými cestičkami narazíte na pískovcové skály, vyhlídky, jezírka, vodopády, dětské hřiště a další přírodní krásy.

Okruhem jsme se dostali znovu na začátek trasy, na pražský Petřín. Cestou je možné vidět mnohem víc, zmínili jsme jen hlavní a největší z pražských parků a lesů. Pokud byste se chtěli podívat na detaily naší trasy, najdete ji uloženou zde: mapy.cz/s/curepavopa.

Ing. Jitka Vrtalová je tiskovou mluvčí spolku Partnerství pro městskou mobilitu, který se zaměřuje na zlepšování podmínek pro aktivní a městskou mobilitu.

Martin Mach Ondřej

Hlásit se to musí

Když byl živý plot u přechodu v pražské Vinohrách plně olistěný, bránil dětem i dospělým ve výhledu do vozovky. Vstoupit do ní bylo kvůli tomu nepříjemné: prostě jste neviděli, zda něco nejede. A místo bylo nepříjemné i pro řidiče: vkročí na přechod někdo zcela nečekaně? Ubrzdím to? K nápravě by přitom stačilo několik pohybů křovinořezem. Jenže to nikdo nikdy neudělal. A roky byl přechod zbytečně nebezpečný.

22. února 2012 nějaký neznámý člověk vložil na web Chodci sobě (www.chodcisobe.cz) popis místa a problému. 4. března téhož roku připsal tehdejší zástupce vinořského starosty odpověď, že živý plot je zastřižen. A od té doby je zastřižován pravidelně tak, aby bylo do vozovky dobře vidět.

Zajímavé je, že místní úřad je od popsaného přechodu vzdálený jen několik stovek metrů. Jak je možné? Úplně jednoduše o tom

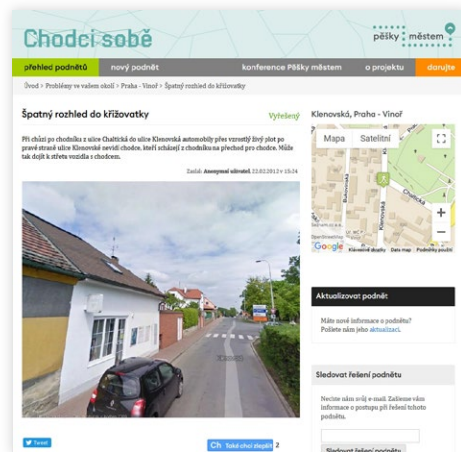
nevěděli. A dokud na to někdo neupozornil, nenapadlo nikoho kompetentního vydat pokyn pracovníkům z údržby zeleně, aby zasáhli.

Popsaný příběh je skutečný a ukazuje sílu webového nástroje Chodci sobě. Po Praze jsou aktuálně jistě stovky a stovky podobných problémů. Některé lze vyřešit jednoduchým zásahem, u některých se na řešení bude čekat roky, některé třeba vyřešit nejde, nebo se odpovědným institucím nechce. Ale díky Chodci sobě se odbourává zásadní překážka v řešení problémů: totiž že se o nich musí vědět na patřičných místech.

Takže až někdy narazíte na chybějící kostky v chodníku, vysoký obrubník v místě, kde by se hodil nájezd na chodník, reklamní panel, který překáží v rozhledu na křižovatce, nebo třeba místo, kde chybí přechod pro chodce, či jiný problém, můžete jej jednoduše oznámit.

Na webu prostě zadáte svůj podnět, umístíte jej v mapě, popíšete, v čem tkví problém, případně nahrajete fotky, vyplníte kontaktní údaje a hotovo.

Podání se pak odešle a provozovatel webu, kterým je organizace Pěšky městem (dříve Pražské matky), se postará, aby se podnět dostal na správnou městskou část. Vy pak

můžete sledovat, jak dlouho trvá, než někdo zareaguje.

Díky zadaným kontaktům se dozvíte o každé aktualizaci vašeho podání. Ale pokud chcete, můžete podání poslat zcela anonymně.

Portál funguje už od roku 2012 a nabízí pohodlný a jednoduchý způsob, jak se každý může zapojit do zlepšování Prahy.

Martin Mach Ondřej je šéfredaktor Pražské EWOLuce.

Marie Čiverná

Pěšky do školy? Rozejdi se s nudou!

Doufejme, že letošní školní rok bude opravdu školní a naše děti budou do školy opravdu chodit a vyhne se nám distanční vyučování.

Asi každý tuší, že cesta do školy pěšky, na kole nebo koloběžce prospěje fyzické kondici dětí, zlepší jim náladu a nastartuje pro školní den. Čtvrthodinka ranní procházky bude pro děti (a dost možná i pro jejich rodiče) cenným pokladem. A prostor před školou si trochu uleví od dopravního chaosu.

A protože dobré věci je dobré podporovat, existuje výzva Pěšky do školy (www.pesky-doskoly.cz), která je určena jak pro jednotlivé rodiče, tak celé školní třídy, či dokonce školy.

Cílem akce Pěšky do školy je nabídnout dětem i rodičům příjemný zážitek ze společné

*Procházka po ránu vás i děti nastartuje.
Foto: Štěpán Hon / Pěšky městem*

cesty i proměněného prostoru před školou bez aut a zvýšit tak počet dětí, které se budou pravidelně dopravovat do školy pěšky.

Zapojené školy získají metodickou podporu i potřebné materiály pro organizaci pěších dnů, které jsou jádrem akce. Školáci se navíc mohou zúčastnit soutěže o třídu, která nejvíce chodí, a vyhrát třeba stojan na koloběžky.

Speciální výzva je připravená i pro rodiče, kteří se s dětmi chtějí přidat a vyrazit do školy po svých. Zapojení do rodičovské kategorie je snadné, namísto svezení dětí do školy autem stačí s nimi ráno vyrazit pěšky, na

koloběžce nebo na kole. Pokud je škola příliš daleko na to, aby bylo možné dojít celou cestu pěšky, nabízí se možnost zaparkovat auto dál od školy a jít pěšky alespoň kousek. Rodiče, kteří se podělí o zážitky z cesty do školy, mohou vyhrát koloběžku Yedoo. Ta se pak může hodit právě pro cestu do školy.

„Poslední měsíce ukázaly, že i krátká procházka může doslova zachránit den. Proto se sám snažím kratší vzdálenosti po městě zdolávat pěšky,“ komentuje výzvu Karel KOVY Kovář. „Stejně jako v dětství, kdy pro mě každodenní cesta pěšky do školy byla možností utřídit si myšlenky a toulat se imaginárními světy. Ať žije chůze! A ať je jí v našich životech co nejvíce.“

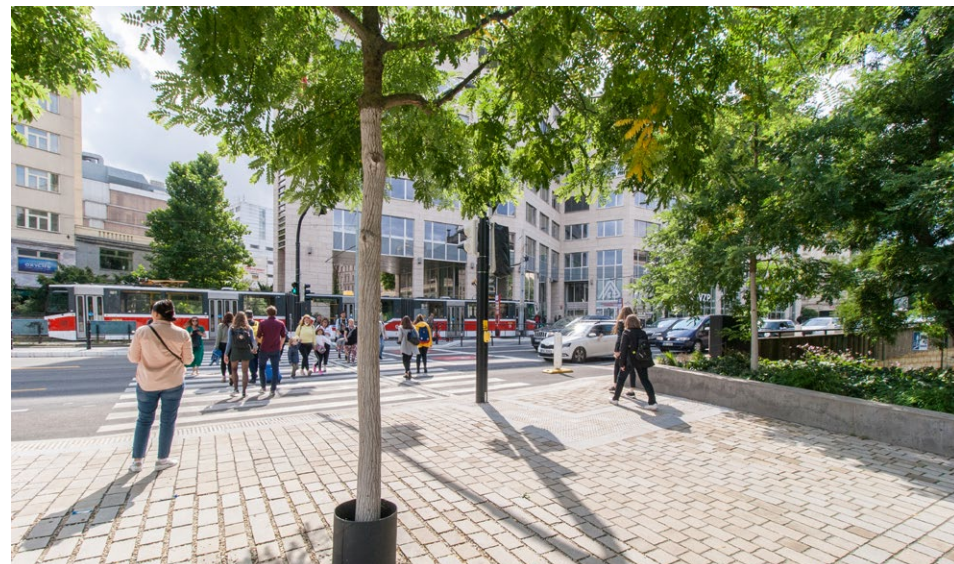
Pěšky do školy 2021 proběhne pod záštitou MŠMT a deseti krajských měst. V roce 2020 se do akce zapojilo 61 škol z 35 obcí.

Aktuální výzvu najdete na této adrese: peskymestem.cz/projekt/pesky-do-skoly/pesky-do-skoly-2021/.

Marie Čiverná je koordinátorkou projektu *Pěšky do školy*.

Na Václavák z Vinohrad po přechodu

Hlavní město Praha začalo v červenci s úpravou křižovatky na křížení ulic Legerova a Vinohradská, 19. srpna byly díky tomu zprovozněny dva nové přechody pro chodce, díky kterým už nebude muset deset tisíc lidí denně chodit podchodem, který je pro prudký sklon rampy nevhodným například pro vozíčkáře. Skončí tak nekomfortní podcházení severojižní magistrály, řidiče aut přitom nový přechod nijak neomezí, jelikož v místě už semafore nainstalované jsou a chodci přejdou během cyklu červeně.

Křižovatka Legerova x Vinohradská je důležitým uzlem na hranici pražské památkové rezervace a zástavby Vinohrad, v jejímž okolí se nachází budovy Národního muzea. Zároveň je toto místo přirozeným propojením a přechodem mezi Novým Městem a Vinohrady. Podchodem prošlo zhruba 21 000 lidí denně. Rušnou Legerovu ulici denně riskantně přebíhá 450 lidí.

Přechod navazuje na provedené úpravy v okolí Národního muzea, tedy položení pokračující tramvajové trati, rozšíření chodníků a úpravy Čelakovského sadů, a je pokračováním kultivace veřejného prostranství na jednom z nejvýznamnějších míst české historie i současnosti. Zároveň díky rozšíření „Chodníčku smrti“ mezi Hlavním nádražím a Muzeem a novým přechodům vzniká zjednodušení pěšího propojení mezi železnicí a metrem. Dosud museli chodci jdoucí z nádraží křižovatku složitě obcházet, aby se dostali na metro.

*Muzejní oáza a nový přechod přes magistrálu.
Foto: Jakub Hendrych / IPR*

Město počítá s dalšími úpravami tramvajové trati a jejím napojením na již položenou trať mezi budovami Národního muzea, odkud se tramvaj napojí na Václavské náměstí a v budoucnu i před novou výpravní halu hlavního nádraží ve Vrchlického sadech.

Podle tiskové zprávy magistrátu hl. m. Prahy.

Udržitelné knihkupectví Reknihy, Praha a lidé bez domova

Máte doma knihy, které chcete dát pryč, ale je vám líto je hodit do popelnice? Můžete je odnést do tří pražských sběrných dvorů, kde jsou tzv. re-use pointy, a zde knihy nechat. Ty se pak následně prodají a část provize pomůže pražským lidem bez domova.

Re-use point je místo, kde mohou Pražané uložit předměty, které již nevyužijí, ale někomu ještě poslouží – a lze zde nechat také knihy. Reknihy samy si pak prostřednictvím Cargo bajkerů pod záštitou firmy 4Avs nechají knihy dopravit na svou pobočku, zkontrolují stav a nabídnou je na e-shopu k prodeji. Celá provize poputuje rovnou na konto projektu Přestupní stanice, který vytváří pracovní místa pro lidi bez domova.

Tři místa, kam lze knihy donést

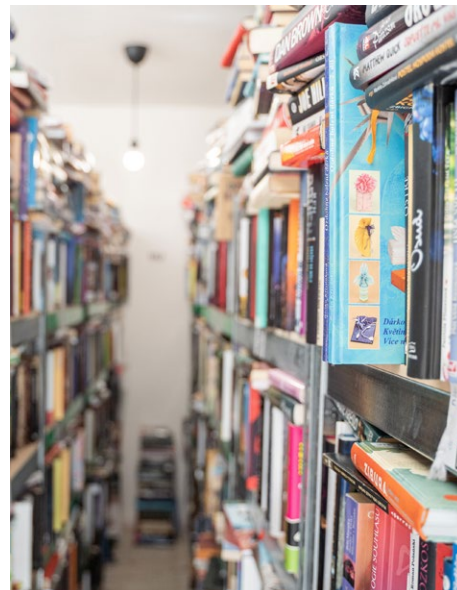
Pro spolupráci s Reknihami vybral magistrát tři pražské sběrné dvory, kde jsou umístěny re-use pointy. Konkrétně ve Vysočanech, v Horních Počernicích a na Spořilově. Lidé tak mohou knihy, které již přečetli, přání se na ně na policích a chtěli by se o ně podělit,

kdykoliv v rámci otevíracích hodin donést či dovést.

Následně si je Reknihy prostřednictvím Cargo bajkerů nechají dopravit na adresu pobočky, zkontrolují, zda splňují podmínky pro přijetí, a zařadí je do prodeje. 50% provizi získanou za prodej knih nechává pražský magistrát zasílat Reknihami přímo na účet neziskové společnosti Přestupní stanice. Ta pomáhá lidem bez domova s hledáním práce a sama místa vytváří. Finance pak budou na účet projektu průběžně vypláceny.

Udržitelné knihkupectví volí udržitelné cesty

Svoz knih z re-use pointů na sběrných dvorech probíhá kompletně pod taktovkou Reknihy. A protože celý projekt stojí na udržitelných pilířích, tentokrát v Reknihách zvolili spolupráci s pražskou firmou 4Avs.eu, s Cargo bajkery, kteří pro převoz balíků využívají kolo s prostorem na náklad. Reknihy aktivně vyhledávají další a další možnosti, jak udělat svůj byznys šetrnější k přírodě.

Tereza Vyhnánovská
Foto: Ray Baseley / Reknihy

Hana Hermová

Pražské lesní stezky

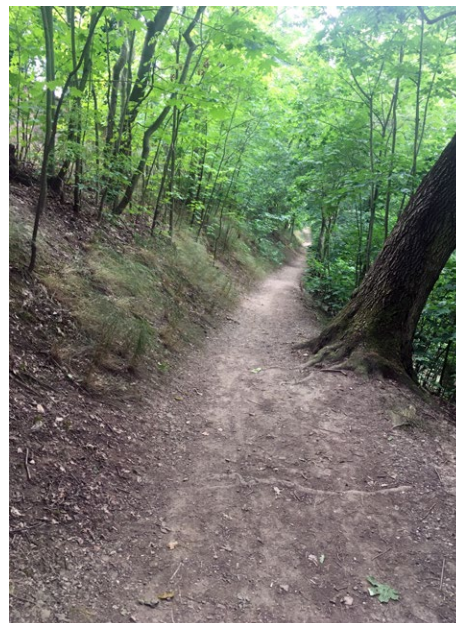
Lesní stezky se dají definovat více způsoby, dokonce jsou zmíněny v lesním zákoně a příslušných normách. Pro naše účely však můžeme celou věc velmi zjednodušit a říkat si, že „lesní stezka“ je úzká komunikace s přírodním nebo přírodě blízkým povrchem, která vede krajinou (obvykle zalesněným územím) přibližně ve směru vrstevnic. Lesní stezky bývají někdy pouze vyšlapané, ale často se jedná o jednoduchá stavební díla, ovšem někdy to vlivem přírodních živlů a zubu času není snadné rozpoznat.

Stezky si lidé vytvářeli odpradávná. Jednak proto, že výrazně usnadňují orientaci v krajině, jednak proto, že je obvykle jednodušší a rychlejší se pohybovat po cestě než neupraveným terénem. Přibližně vrstevnicové vedení komunikací má dvě velké výhody: stezka jen velmi málo podléhá erozním vlivům a cestovatele nezatěžuje prudkým stoupáním ani klesáním.

Lesních stezek (včetně úzkých cest, kudy prošel kůň) bylo dříve v krajině mnohem více než v současné době. Používaly se ke všem možným účelům, hospodářským, dopravním, ale také rekreačním a turistickým. Širokých cest bylo mnohem méně, protože jejich výstavba a údržba byla podstatně náročnější. Zásadní změna přišla až v polovině 20. století, kdy se ve velkém měřítku začala používat dvoustopá mechanizace.

Přestože lesní stezky dostaly hodně na frak, v krajině je pořád můžeme nalézt. Asi nejznámějším příkladem jsou některé turistické stezky, budované koncem 19. a začátkem 20. století nákladem turistických spolků, například Riegrova stezka či Posázavská stezka. Mnohé z těchto stezek jsou krásná stavební díla, která už přes století přinášejí radost desítkám tisíc lidí ročně. Za pozornost ale stojí i stezky ve starých parcích či krajinářských úpravách, budovaných okolo šlechtických sídel, či staré stezky určené k ozdravným procházkám v okolí lázeňských středisek.

Lesní stezky se přibližně drží vrstevnic, kopírují tvar terénu, přesto v každém místě získávají svůj unikátní charakter. A to i přes to, že jejich stavební princip je pořád skoro stejný. Někde stezky křížují velmi prudký svah, jinde zase hravě obkružují rokliny nebo v mírném sklonu stoupají údolím kolem potoka. Mnoha lidem přináší pohyb po lesních stezkách vysloveně

Lesní stezky mohou vypadat jako vyšlapané pěšiny, ale často jde o stavební díla. Foto: Hana Hermová

radost a pocit většího sepětí s přírodou, než jaké se dá zažít na širokých rovných cestách.

Lesní stezky samozřejmě najdeme i na území Prahy. Vyjma nejhustěji osídleného jádra tvoří město rozmanitá krajina s mnoha ostrůvky zeleně. Přestože některé pražské přírodní oblasti nyní vypadají docela divoce

Schody či zídka napovídají, že jde o budovanou, ne jen vyšlapanou stezku. Foto: Hana Hermová

Při hledání lesních stezek vám mohou pomoci turistické mapy. Foto: Hana Hermová

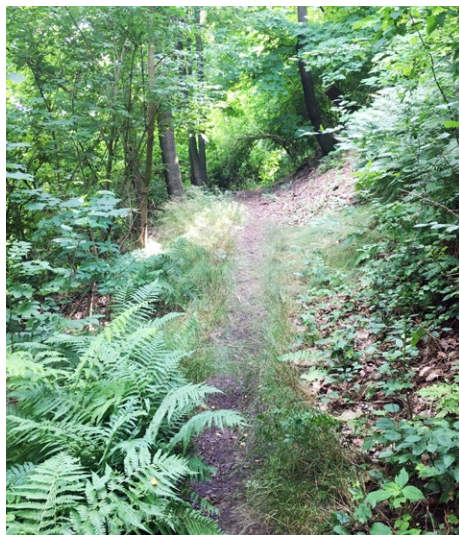
až nedotčeně, většinou byly dříve odlesněny a kultivovány. Najdeme zde pozůstatky po vinicích, sadech, zahradách, ale i opuštěné staré krajinářské a parkové úpravy, které postupně zarůstaly náletovou vegetací, až je z nich nakonec les. V těchto místech dodnes zůstaly některé staré stezky, které můžeme objevovat i pátrat po jejich historii.

A jak a kdy hledat lesní stezky? Nejlépe v období, kdy na stromech a keřích není listí, ale ani v krajině neleží sněh. Zkoumejte a procházejte pěšinky, rozhlížejte se po svazích, zda nespátříte liniovou strukturu, či dokonce kamennou zídku. Stavěnou stezku (nebo cestu) poznáte obvykle podle toho, že je zaříznutá ve svahu, někdy má k vyrovnání terénu na

vnější hraně vybudované kamenné zídky, někdy najdete dokonce dláždění (i úplně primitivní urovnané kameny) nebo schody.

Když jdete zkoumat neznámé oblasti, vždycky je dobré se podívat na turistickou mapu, kde bývají stezky zakreslené, a sledovat, zda se alespoň trochu přimykají k vrstevnicím. Je nutno zdůraznit, že v některých pražských oblastech je při zkoumání stezek namístě opatrnost. V nepřehledných zarostlých svazích můžete nechtěně vpadnout do domácnosti bezdomovců i narazit na sociální aktivity, jichž nechcete být svědky. Pozor také na vyházený odpad, hlavně střepy.

Pražská příroda je úžasně rozmanitá, avšak z rekreačních příležitostí pro Pražany je stále více či méně nápadně ukrájováno. Při pohledu na mapu se může zdát, že mnohé čtvrti jsou zcela obklopeny zelení, avšak při podrobném zkoumání zjistíme, že reálně je pro rekreaci využitelných daleko méně ploch, než to vypadá. Nejprve musíme vyškrtnout zelené plochy, které jsou oploceny, a pak, při další analýze, dojdeme k tomu, že podstatná část zeleně leží v obtížně přístupných územích, například v prudkých svazích. Jak jsou vlastně pražské rekreační příležitosti omezené, na mnoha místech ukázal lockdown na jaře 2021, kdy lidé neměli moc jiných možností trávení volného času než procházet se v okolí svého bydliště. Pražská příroda tehdy

Na vinoucích se stezkách můžete i ve městě zažít pocit sepětí s přírodou. Foto: Hana Hermová

krátkodobým i dlouhodobým dopadem na již tak utlačovanou městskou přírodu daly vytvořit kilometry nových, esteticky vysoce hodnotných rekreačních příležitostí. Za zmínku určitě stojí i to, že (pří)městská přírodní území s oficiální rekreační infrastrukturou (i „jen“ přírodě blízkou) lépe odolávají snahám o zastavění než přírodní území ponechaná víceméně živelnému rozvoji.

Nad Vltavou skoro jako na horách

V Praze je více míst, kde si člověk může chvilku připadat skoro jako na horách. Jedním z nich jsou stezky nad zámečkem v Sedlci. Po systému úzkých stezek křížujete prudký svah, bujná zeleň zastíňuje výhledy a to, že jste v Praze, připomíná pouze hluk od silnice a vlaků v údolí a nepřetržitý štěkot pejsků v útulku na protějším břehu Vltavy.

Jak se tam dostanete? Například vlakem nebo přívozem do Sedlce, pak stoupáte uličkou U Rychty a po schodech. Asi po 100 metrech ze schodů doleva (respektive k jihu) odbočuje lesní stezka – jste na místě. Po těchto stezkách se v serpentínách dostanete až na hranu údolí na Suchdol.

Romantická Cibulka

Pokud neznáte park při usedlosti Cibulka, tak se tam určitě vydejte. Je to dobrá příležitost

Lesní stezky bývají vedeny přibližně ve směru vrstevnic. Foto: Hana Hermová

prozkoumat historické krajinářské úpravy. Park samozřejmě není v úplně původním stavu, ale najdete zde mnoho zajímavých staveček, cest a stezek.

Hezká lesní stezka vede například kolem severní zdi usedlosti. Z malého náměstíčka (ulice U Tenisu, Trojdlíná) se vydáte lesní stezkou na západ, stezka vede nejprve podél zdi a pak klesá nad Motolským potokem a Retenční nádrží Kotlářka až k soše sv. Jana Nepomuckého. Kolem sochy pak můžete prozkoumat spleť schůdků a chodíčků vedoucích nahoru k Čínskému pavilonu.

Ing. Hana Hermová spravuje facebookovou a instagramovou stránku Lesní stezky.

Jan Moravec

Žlutá – červená – zelená – modrá aneb cikcak Dolní Šárkou

Turistické značky. Barevné pásy na stromech, sloupech, plotech... Rádi se chlubíme, že máme nejlepší turistické značení na světě. Jak je na tom Praha?

Bývaly doby, kdy turistická značka vycházela přímo z Masarykova nádraží. Kdy celou tehdejší Prahu obkružovala speciální červenožlutá značka, zvaná Pražský okruh. Plno značených cest „získala“ Praha počátkem 70. let připojením rozsáhlého nového území. V následujících desetiletích jich ale byla řada zrušena. Jednak v důsledku výstavby sídlišť (mnohé části Prahy se staly jedním obrovským stavenišťem), jednak v důsledku

rušení cest (což byl v té době problém celé republiky), v některých případech však z důvodů zcela neznámých. Dodnes lze najít třeba pozůstatky dávné modré značky v údolí Rokytky mezi Nedvězí a Královicemi.

Trend se obrátil někdy kolem roku 2000. Některé trasy byly obnoveny a vznikají i úplně nové. V posledních letech často v souvislosti s tzv. městskými naučnými stezkami, tedy stezkami představujícími zajímavosti jednotlivých pražských čtvrtí (takové trasy byly vyznačeny například v Malešicích, ve Vysočanech či na Proseku).

Současný stav je takový, že turistických tras je v Praze relativně hodně, ale jsou velmi nerovnoměrně rozprostřeny. Například v západní části hlavního města, přes řadu turisticky

Na naší výpravě Dolní Šárkou začneme na žluté značce.

atraktivních míst, jako je Hvězda, Bílá hora, Břevnov, Ladronka, Motolský lesopark, Kalvárie či Cibulka, není dnes ani jediná.

Víte, kde v Praze lze naopak potkat všechny čtyři u nás používané barvy turistických tras, tedy červenou, modrou, zelenou i žlutou? V Klánovických lesích a v Šárce. Jelikož o Klánovických lesích už jsme si v Pražské EVVOLuci povídali, pojďme se dnes podívat do Šárky.

Z Nebušic, od zastávky MHD K Noskovně, vyrážíme po žluté značce. Sestupujeme vpravo kolem kostela ulicí K Vodárně. K zajímavé vodárenské stavbě přicházíme vzápětí. V údolí na okraji obce stojí už od dob první republiky; před několika lety byla již nepoužívaná a zchátralá vodárna velmi pěkně upravena na kulturní a spolkové centrum. U ní též potkáváme úvodní tabuli naučné stezky Les Hlásek, jejíž část nás bude následující kilometr provázet. Pěkně udělaná stezka s řadou překvapení je zaměřena hlavně na děti.

Procházíme vyloženě „venkovskou“ krajinou. Za Nebušicemi pole, pak jde cesta po okraji lesa, míjí ohradu s drůbeží, výběh koz, starý sad, vlevo v zahradách se skrývají dvě původní zemědělské usedlosti – Šubrtka a Šedivka. Na chvíli se dotkneme nové zástavby Nebušic a pod retenční nádrží sestupujeme do zalesněného údolí Nebušického potoka, který nás dovede až do osady Jenerálka.

Zde žlutá značka končí, pokračovat budeme po červené. Tuhle značku už jsme potkali na začátku putování a ještě se s ní potkáme dvakrát, tvoří totiž devatenáctikilometrový okruh kolem celé Šárky. Což je u červené značky tro-

Les Hlásek se nachází v těsné blízkosti Šareckého údolí a zástavby Nebušic.

chu kuriozita – barvy značených cest mají svoji hierarchii a červené jsou značené obvykle dálkové, páteřní trasy. Taková je třeba „červená“, která začíná u Zoologické zahrady – vede podél skoro celé dolní Vltavy a pak ještě přes Říp do Roudnice nad Labem. Délka 50 km.

Ale zpátky k Jenerálce. My budeme pokračovat z rozcestí vlevo (směr Zlatnice), ale pokud nespěcháte, doporučuji se zde trochu rozhlédnout, neb Jenerálka je zajímavá osada. Na nevysokém skalním ostrohu najdeme

V zimě může být orientace podle značek náročnější, ale úplně ztratit byste se neměli.

barokní kostelík sv. Jana „v Trní“, kousek po červené na opačnou stranu obnovený zámek s parkem (nepřístupný) a nedaleko od něj stejnojmennou přírodní památku se stepní vegetací a krátkou štolou, která je pozůstatkem pokusů o těžbu železné rudy.

Nás vede červená značka ještě kousek podél Nebužického potoka k jeho soutoku s potokem Šáreckým, mokřinami, kde lze pozorovat množství vážek, kolem bývalého, k nepoznání přestavěného Dubového mlýna a pak

Retenční nádrž Nebužice slouží k předčištění dešťových vod a ke zmírnění povodňových průtoků.

zalesněným svahem vzhůru. Ještě než dojdeme k ruinám usedlosti Zlatnice, odbočíme prudce vlevo cestou se zeleným značením, která nás vede zpět do údolí. Duby, javory, lípy, sem tam nějaká borovice. Ještě koncem 19. století zde však byly, jako skoro všude

v Šárce, pastviny. Z původních druhově velmi bohatých lučních porostů zbyly pouze fragmenty, jeden z nich, chráněný jako přírodní památka Zlatnice, leží mimo značené cesty vpravo za roklí. V roklí se pak ukrývá zříc-

Barokní kostelík sv. Jana „v Trnín“ (také zvaný V trníčku) je součástí osady Jenerálka.

nina studánkové kaple; dojdete k ní po sto metrech neznačenou cestou odbočující ze zelené značky vpravo.

Sejdeme na rozcestí Šárecké údolí. Za pozornost stojí louka vpravo. Jde o jednu

z vydařených revitalizací Šáreckého potoka. Ten původně tekł ve zpevněném korytu na druhé straně silnice, roku 2012 byl puštěn do louky a umožněn mu zde nerušený rozliv. Doplněno několika tůňemi, které jsou

Srpek obecný je dvou- nebo víceletá rostlina. Cestou ho lze potkat na suchých osluněných mezích.

dnes domovem obojživelníků či vážek (zas jiných druhů, než které jsme mohli spatřit na tekoucí vodě při soutoku Nebužického a Šáreckého potoka). Louka je ale zajímavá i botanicky, roste tu několik druhů vzácnějších ostřic, krtičník křídlatý, vrbovka malokvětá...

Zajděte se podívat, ale pak se vraťte, naše cesta pokračuje po zelené do protějšího svahu. Procházíme stále se zahušťující zástavbou Dolní Šárky. Původně jen roztroušené mlýny a zemědělské usedlosti, od konce

„dostavby stávajících sídelních útvarů“ v nařízení o jejich vyhlášení) zaplnit poslední volná místa developeři. O čemž svědčí mimo jiné vraty uzavřené ulice vpravo i vlevo při naší cestě.

neboť většina údolí je zahloubena v břidlicích a buližnících.

Na rozcestí Nad Truhlářkou končí zelená turistická značka. Poslední, která nám ještě zby-

Talovín zimní je běžně pěstovaná okrasná jarní bylina, která ale také zplaňuje. Celá rostlina je jedovatá.

Při revitalizaci Šáreckého potoka se vytvořilo meandrující koryto a několik tůň.

Zahrádky v ulici U Gabrielky ukrývají překvapení. Pozůstatky pískovcových lomů.

19. století luxusní vily, ve 2. polovině 20. století přibýlo několik zahrádkářských osad (také budeme za chvíli jednou procházet), dnes se snaží navzdory statutu přírodního parku (kvůli nešťastné větě o přípustnosti

Poté, co vyjdeme do ulice U Gabrielky, můžeme si všimnout vpravo v zahradách (a posléze i přímo podél cesty) bývalých pískovcových lomů. Z geologického hlediska je druhohorní pískovec v Šárce záležitost celkem ojedinělá,

vá, je modrá. Po ní jdeme vpravo po okraji pole. Po kilometru uhne značka vpravo a začne nejprve mírně, později prudčeji sestupovat opět do údolí. Les tu zpestřují luční enklávy, které, třebaže nejde o chráněné území,

jsou s ohledem na rozmnožování hmyzu sečeny mozaikově, tedy nějaká část je vždy ponechána neposečená.

Nebušícké údolí je ale i domovem pro včelaře a jejich pomocnice.

druhů rostlin a hmyzu, které zde lze spatřit, se z hrany srázu otvírá i pěkný výhled do Šárceckého údolí.

Při cestě Dolní Šárkou na vás bude dohlížet věž kostela svatého Matěje.

Vpravo míjíme zajímavou přírodní památku Nad mlýnem, jednu z oněch nemnohých zachovaných enkláv stepní vegetace, pamatující doby, kdy celá Šárka byla (s nadsázkou řečeno) jednou velkou pastvinou. I dnes se zde pase. Stojí za to ze značené cesty opět na chvíli odbočit, protože krom řady zajímavých

U jednoho z bývalých šárceckých mlýnů, zvaného lapidárně Mlýnek, naposledy překračujeme Šárcecký potok i silnici údolím vedoucí. Po chodníku podél rokle, ve které se ukrývá klenutá cihlová studánka, stoupáme do bývalé osady Horní Šárka při kostele sv. Matěje. Jeho věž trčící ze zeleně jsme již několikrát

cestou mohli zahlédnout. Modrá značka sice až ke kostelu nevede, končí na autobusové zastávce U Matěje, ale ke kostelíku rozhodně doporučuji zajít (kolem supermarketu a restaurace U Matěje, stále doleva); jde o malebné místo s dalším pěkným výhledem do údolí.

Trasa má zhruba 10 kilometrů. Bohužel trpí problémem řady našich turistických tras (zdaleka ne jen v Praze) – více jak třetina vede po zpevněném povrchu, což pro pěší turistiku rozhodně není ideální. Podle mezinárodních kritérií by podíl zpevněného povrchu na kvalitní turistické trase neměl přesahovat 15 %. U nás vesměs nedostižný sen... Nezpevněné cesty jsou „nedostatkovým zbožím“. Dnes je velkou módou budovat (asfaltované) cyklostezky, myslíme však také na „pěšáky“!

Ing. Jan Moravec pracuje pro Český svaz ochránců přírody.

Osvětová kampaň Ne! v přírodě

Praha v červnu představila novou kampaň Ne! v přírodě. Kampaň si klade za cíl upozornit na nevhodné chování některých návštěvníků lesů a parků v Praze. Jedná se o společný projekt fotografa a art direktora Matěje Derecka Harda a odboru ochrany prostředí Magistrátu hlavního města Prahy. Do kampaně se zapojily různé známé osobnosti, například Jiří Korn, Tonya Graves nebo Eva Samková.

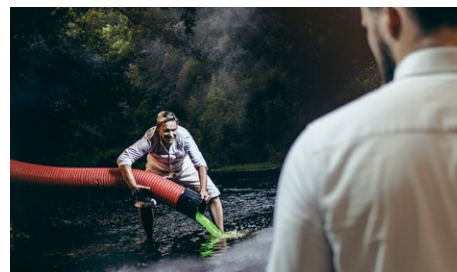
Fotograf Matěj Dereck Hard v rámci kampaně prostřednictvím originálních snímků velmi neotřelou formou upozorňuje na nejrušnější neduhy, kterých by se lidé měli při návštěvě lesů či parků vyvarovat. Snímky jsou proto záměrně teatrální a předimenzované, aby upoutaly co největší pozornost.

Kampani propůjčila tvář řada známých osobností – umělec Jiří Korn, herečka Dagmar Havlová, zpěvák Ben Cristovao, sportovec David Svoboda nebo modelka Kateřina Sokolová a další. Všechny nicméně spojuje pozitivní vztah k přírodě. V kampani hrají roli „sobeckých“ obyvatel, kteří se na svých výletech do přírody chovají tak, jak by neměli.

Osobnosti v roli netradičních modelů a modelek jsou na fotografiích bosé, oděné do bílého oblečení, obklopené přírodou a s červeným prvkem, který zobrazuje činnost, která do přírody nepatří. „Působí tak jako jakýsi přízrak, který vstupuje do přírody snad jen proto, aby na ní parazitoval. Aby si tam dělal přesně a jen to, co chce on. Rozdělal oheň tam, kde je to přísně zakázáno, rušil ten přenášedlný klid nebo pohladil mládě srnky. To, že kvůli tomu třeba zemře, už tento přízrak samozřejmě nezajímá. Důležité je se u toho všeho usmívat a hlavně si udělat selfie na telefon,“ popisuje fotograf Matěj Dereck Hard.

Série dvanácti fotografií ve stylu pop-art photography, doplněná o instalaci lesa, byla

k vidění od 26. června do 10. července v Křížové chodbě na Staroměstské radnici v Praze a byl o ni opravdu velký zájem. Současně vznikl film, který dokumentuje vznik všech fotografií a také obsahuje rozhovory se všemi osobnostmi, které se staly tvářmi této kampaně. Film je volně dostupný na kanálu youtube.

V současné chvíli Praha připravuje putovní výstavu vzniklých fotografií doplněných o krátkou informaci týkající se tématu jednotlivých fotografií. Texty k fotografiím byly připraveny ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody a jsou jak v českém tak i v anglickém jazyce. Fotografie by měly být od poloviny září k vidění například v různých pobočkách Městské knihovny v Praze.

Informace pro zájemce o instalaci výstavy budou dostupné na portálu životního prostředí zde: portalzp.praha.eu/NEvprirode.

Vendula Audolenská

Specializační studium pro koordinátory EVVO v předškolním vzdělávání

Hlavní město Praha bude pokračovat v podpoře profesního vzdělávání pedagogů v oblasti EVVO. Proto odbor ochrany prostředí MHMP připravuje zakázku na přípravu a realizaci Specializačního studia pro školní koordinátory EVVO v předškolním vzdělávání. Kurz v rozsahu 250 vyučovacích hodin přímé výuky bude určen pro školní koordinátory EVVO, případně pro další pedagogické pracovníky mateřských škol či v jiném

podobném zařízení (mateřský klub, mateřské centrum, aj.) na území hlavního města Prahy.

Do studia budou zařazeny jak odborné přednášky a semináře, tak exkurze a praktické dílny. Specializační kurz bude určen pro cca 20 účastnic a účastníků a zakončen bude standardně vypracováním a obhajobou závěrečné práce.

Foto: Botič-SEV Toulcův dvůr

Pásmo pro školy s diskusí – klima a krajina

Projekce kratších filmů o člověku, o krajině a o tom, jak lidé ovlivňují životní prostředí a klima. Studenti budou po projekci starších archivních snímků, ale i těch novějších přemýšlet a diskutovat spolu s pozvanými odborníky nad stavem krajiny, životního prostředí a lidí v něm. Následná debata s odborníky na životní prostředí po projekci filmových snímků bude zapojovat studenty do diskuse o minulých a současných problémech a souvislostech spojených s probíhající změnou klimatu a bude je ideálně motivovat se tématem dále zabývat a o klimatických souvislostech přemýšlet.

Společný projekt Národního filmového archivu, Ministerstva životního prostředí a Hlavního města Prahy startuje již na podzim 2021 a bude určený pro školáky a studenty na II. stupni ZŠ a studenty středních škol.

Projekt si klade za cíl propojovat environmentální výchovu, mediální výchovu a výchovu k občanské společnosti. Projekce s diskusí budou probíhat v kině Ponrepo.

Mezinárodní kongres EVVO – WEEC 2022

Praha bude v březnu 2022 hostit nejvýznamnější mezinárodní událost v oblasti EVVO, 11. světový kongres environmentální výchovy – WEEC 2022 (World Environmental Education Congress). Do Česka zavítá téměř kompletní špička expertů na environmentální výchovu, klimatické vzdělávání, místně zakotvené učení apod. z celého světa. Zúčastní se ho přibližně 1 500 lidí.

Kongres se koná 14.–18. března 2022 v Praze a částečně i na dalších místech ČR (field sessions, field excursions). Hlavním tématem kongresu je budování mostů v době klimatické krize (mezi teorií a praxí, mezi environmentalisty a ekonomy atd.).

Pořadatelé tohoto kongresu jsou Masarykova univerzita ve spolupráci s Univerzitou Karlovou a agenturou AIM. Kongres je pořádán jednou za dva roky a příští rok poprvé bude hostitelem region střední Evropy. Světová konference environmentální výchovy v Praze je významnou událostí a výjimečnou příležitostí pro vzdělávání i síťování.

Souběžně s kongresem WEEC se bude v Praze konat také tak zvaný kongres mladých – YEEC (Youth Environmental Education Congress),

Více informací o světovém kongresu a o doprovodných aktivitách můžete získat na www.weec2022.org.

11TH WORLD ENVIRONMENTAL EDUCATION CONGRESS
BUILDING BRIDGES IN TIMES OF CLIMATE URGENCY

14-18 MARCH 2022
PRAGUE
CZECH REPUBLIC

který bude jednou z mnoha doprovodných akcí WEEC. Toto setkání mladých je určeno pro účastníky a účastnice ve věku 14–26 let aktivní v občanských, environmentálních, udržitelných, klimatických a podobných iniciativách. Youth Environmental Education Congress organizuje Středisko ekologické výchovy SEVER.

Přípravu a konání světového kongresu budeme i nadále sledovat a v příštích číslech Vám budeme přinášet další informace a zajímavosti, včetně zprostředkování některých výstupů a komentářů. Světovému kongresu a výstupům z něj chceme věnovat také významnou část jednoho z čísel Pražské EVVO-luce v příštím roce 2022.

CO SE DĚJE V...

U nás vrcholí přípravy sousedských slavností. Zažít město jinak, které se tradičně konají každoročně třetí zářijovou sobotu. Pořádáme je

v rámci Evropského týdne mobility, společně s organizátory ze zhruba třiceti českých měst a osmdesáti až devadesáti pražských lokalit. Přípravy na letošní 16. ročník oblíbené akce zkomplikovala tak jako všechno ostatní v našich životech pandemie, o to většího významu pro nás její organizace nabyla. Zažít město jinak se ze své podstaty totiž nedá přesunout

do online prostoru. „Osobní kontakt považuji nejen u společenských akcí za nenahraditelný. A řekl bych, že za poslední rok máme všichni ‚onlinu‘ už trochu nad hlavu,“ vysvětluje vedoucí projektu Tomáš Fridrich.

Sousedské slavnosti jsou jedinečné v tom, že jejich náplň vytvářejí sami obyvatelé daných lokalit, kteří se nesmírně těší na to, až spolu zase budou sdílet veřejný prostor. Jeho vnímání se totiž díky pandemii v očích

široké veřejnosti dost proměnilo. „Hodnota prostoru, který můžeme společně bezpečně sdílet a který patří nám všem, se stala v časech, kdy nemohlo fungovat skoro nic, téměř nevyčíslitelnou. Díky vzájemné výpomoci a dobrovolnickému nasazení se tedy s odcházejícím létem můžeme v ulicích našich měst rozloučit i letos,“ říká Fridrich.

Na slavnostech, které jsou otevřené doslova všem, hrají hlavní roli místní obyvatelé, jejich nápady, um, dílny, hry, ale také místní podniky a zájmové organizace.

Koordinátorem celého Zažít město jinak je AutoMat, o jednotlivé lokality ve městech se starají desítky místních organizátorů, zpravidla party přátel, místní organizace, spolky, aktivní občané a podobně. Přijďte se i vy 18. září podívat do některé z lokalit a oslavyte

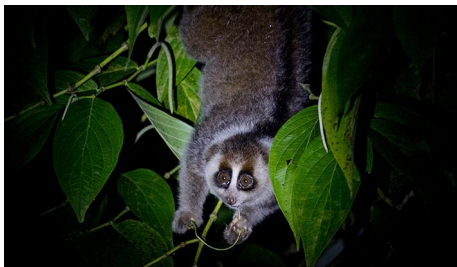
pouliční život a aktivní sdílení veřejného prostoru. Seznam všech letos zapojených lokalit najdete na webu zazitmestojinak.cz v sekci lokality.

Natálie Veselá
Foto: Matěj Adámek, Anna Šolcová
a Kristýna Černá

Kukang Coffee – příběh kávy, která chrání přírodu

The Kukang Rescue Program (česky „záchranný program Kukang“) na ostrově Sumatra v Indonésii usiluje o ochranu chráněných outloňů (jediných jedovatých primátů na světě) a bojuje proti nelegálnímu obchodu se zvířaty.

Jedním z nejnovějších počínů tohoto programu je projekt „Kukang Coffee“, který vznikl

*The Kukang Rescue Program chrání indonéské outloňe a další ohrožené druhy i díky dlouhodobé podpoře českých a zahraničních zoologických zahrad a dalších partnerů.
Foto: Lucie Čižmářová*

s cílem napomoci k udržitelnému způsobu živobytí farmářů ve vesnici Kuta Male na severu ostrova Sumatra a zároveň přispět k ochraně tamních divokých zvířat. Kuta Male sousedí s ekosystémem Leuser, který je jedním z nejrozsáhlejších tropických deštinných pralesů v celé jihovýchodní Asii. V blízkosti této vesnice žije mnoho chráněných a ohrožených zvířat, jako jsou například orangutani, outloni, luskouni, giboni, kočky bengálské nebo zoborožci.

Zástupci záchranného programu a místní komunity zavedli metodiku pěstování a zpracovávání vysoce kvalitní kávy produkované co nejšetrněji k životnímu prostředí. Tuto kávu program následně vykupuje za cenu vyšší, než za jakou by ji farmáři prodali na trhu. Odkup navíc probíhá přímo u nich doma, což jim ušetří náklady na dopravu kávy na trh. Podařilo se tedy docílit toho, že farmáři mají znatelný zisk z ochrany přírody. Na oplátku je od jednotlivých členů komunity vyžadován jejich slib (smluvně vázaný), že oni i jejich rodiny budou chránit ohrožená a chráněná zvířata a dodržovat zákaz jejich lovu.

Efektivitu celého projektu navíc zvyšuje skutečnost, že fungování výše zmíněné komunity zajišťuje terénní tým složený z dnes již bývalých pytláků, v současné době zapálených ochránců přírody. Díky této snaze se záchrannému programu Kukang

*Novinky z projektu i z kavárny můžete sledovat na Facebooku či Instagramu Kukang Coffee.
Foto: Lucie Čižmářová*

podařilo eliminovat lov outloňů, luskounů i dalších ohrožených druhů v oblasti Kuta Male, a ochránit tak stovky zvířat před potenciálním ulovením.

A kde je možné kávu Kukang Coffee získat? Upraženou balenou kávu lze koupit online na e-shopu www.kukang-coffee.org. Šálek profesionálně připravené lahodné čerstvé kávy lze však ochutnat i fyzicky v ČR. Záchranný program Kukang totiž v červnu roku 2020 otevřel stejnojmennou kavárnu Kukang Coffee. Podnik v Kukang designu se spoustou fotografií z aktivit záchranného programu se nachází v Pařížské ulici v centru Ústí nad Labem.

František Příbrský

VARŠANTY

JSNS.CZ

Fakulta životního
prostředí

Jak udržet nebeský rybník, jaké organismy žijí pod ledovcem a co je klimatická spravedlnost?

Na konci školního roku jsme uspořádali online konferenci Summit Světových škol: Příběhy klimatické změny. Hosté konference přinesli příběhy klimatické změny z různých koutů světa – Česka, tichomořského ostrova Palau a severních polárních oblastí a ukázali, jak spolu navzájem souvisejí. Součástí konference byl také záznam certifikace nových Světových škol a živá online knihovna s hosty. Konferenci předcházela debata O klimatické spravedlnosti, kde spolu diskutovali Romana Březovská, analytička Výzkumného centra Asociace pro mezinárodní otázky, Danuše Nerudová, ekonomka a rektorka Mendelovy univerzity v Brně, a Alexandr Ač, ekolog z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR.

Vzdělávací program *Kdo jiný?* pro středoškoláky*čky

Co kdyby vaši studenti získali sebevědomí zlepšovat věci ve svém okolí? Připravili jsme intenzivní vzdělávací program, díky kterému se během jednoho pololetí naučí přetavit své nadšení do vlastních projektů. Letos chceme podpořit především projekty reagující na téma klimatické změny, zodpovědné spotřeby a obecně životního prostředí. Více informací najdete na www.jsns.cz/kdo-jiny. Přihlašování je otevřeno do 23. září.

Vyhlášení Ceny Gratias Tibi

Cena Gratias Tibi oceňuje mladé lidi, kteří se zapojují do dění okolo nás a nejrůznějšími aktivitami mění věci k lepšímu. Latinská slova Gratias Tibi, která tvoří název ceny, symbolicky říkají všem soutěžícím Děkuji Tobě. I v letošním roce se uděluje speciální ocenění počinům v oblasti ochrany životního prostředí. Všechny nominované projekty si můžete prohlédnout na www.gratiastibi.cz/cs/nominovane-projekty. Slavnostní vyhlášení vítězů proběhne 15. září.

Fakulta životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze, ve spolupráci s Centrem pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy a společnostmi Augiášův chlév, s. r. o. a Beatworx, s. r. o., pomáhá již několik let snižovat environmentální dopady open-air hudebních festivalů. Snižování zátěže na životní prostředí je dosahováno pomocí motivace a vzdělávání účastníků v prevenci vzniku odpadů, zdokonalováním managementu odpadového hospodářství akcí a podporou zodpovědného environmentálního chování účastníků festivalů.

Po nucené pauze zaviněné koronavirovou pandemií se odborníci opět vrátili na milovické letiště, na mezinárodní hudební festival Let It Roll, který proběhl ve dnech 6.–7. 8. 2021. V rámci kampaně Rollin' Green, která má za cíl minimalizovat dopad velkých hudebních akcí na životní prostředí, tak opětovně letos návštěvníci v areálu našli environmentálně-edukační stánek FŽP ČZU v Praze.

Přímo od odborníků se tak účastníci dozvěděli zasvěcené informace na téma odpadů a jejich třídění, šetření s vodou či uhlíkovou

stopou dopravy na festival. Současné zde proběhl sběr sociálně-environmentálních dat. V rámci dotazování se podařilo získat odpovědi více než 500 respondentů, které jsou v současné době zpracovávány a jejichž závěry budou využity pro další festivalové ročníky a environmentální osvětu návštěvníků těchto akcí.

Výzkum je podpořen grantem TAČR ÉTA Rolling Waste: Environmentální a behaviorální výzkum chování účastníků hudebních festivalů (ev. č. TL03000329).

Foto: <https://letitroll.cz/info/rollin-green>

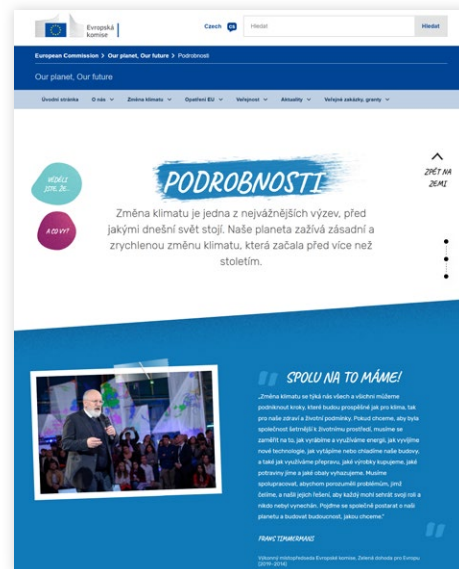

Jak víte, změna klimatu je jedním z nejvýznamnějších problémů, před jakými dnešní svět stojí. Tuto krizi si již velmi dobře uvědomuje mnoho mladých lidí. Přesto je třeba vést a podporovat k aktivitě další studenty tím, že budeme poukazovat na příčiny změn klimatu, jejich důsledky a řešení.

Evropská komise za tímto účelem vyvinula interaktivní vzdělávací online nástroj Naše planeta, naše budoucnost (ec.europa.eu/clima/sites/youth/about_cs), který je určen k použití ve třídách.

Obsahuje kvalitní, na faktech založené informace a materiály týkající se klimatu a je k dispozici ve všech jazycích EU. Jeho součástí je rovněž úložiště výukových zdrojů včetně pracovních listů vycházejících z obsahu a struktury platformy Naše planeta, naše budoucnost. Tyto zdroje lze začlenit do vyučovacích hodin zaměřených na příčiny, dopady a řešení změny klimatu.

Doufáme, že platforma poslouží učitelům základních a středních škol jako užitečný nástroj, díky němuž budou moci se studenti diskutovat o změně klimatu, přimět je ke kritickému myšlení a nakonec je povzbudit k tomu, aby též přispěli k ekologické

transformaci a vedli životní styl šetrný ke klimatu.

Vzhledem k tomu, jak důležitou roli hrajete v kontaktu s učiteli a/nebo mladými lidmi, rádi bychom Vás požádali o souhlas se zařazením do našeho seznamu zúčastněných subjektů se zájmem o platformu Naše planeta, naše budoucnost a související projekty týkající se mládeže a vzdělávání.

Generální ředitelství Evropské komise
pro oblast klimatu

Nový školní rok v Ekocentru Koniklec

Jsm rádi, že po delší odmlce můžeme opět naplno pokračovat v činnosti našeho ekocentra a těšit se s vámi na nespočet plánovaných akcí. Během posledních měsíců jsme připravili řadu novinek pro žáky, učitele, účastníky či pouze příznivce našich projektů.

Jako každý rok představujeme nabídku tradičních, vylepšených či zcela nových ekologických výukových programů pro žáky mateřských, základních i středních škol v Praze a Středočeském kraji. Novinkou pro první semestr školního roku jsou zvýhodněné adaptační programy, spojené s aktuální tematikou adaptace města na změnu klimatu. Pokud se vám nehodí programy pořádané v Praze a okolí, můžete využít naše výukové programy situované v krásné historické roubence v srdci CHKO Kokořínsko. Vše najdete na www.ekocentrumkoniklec.cz.

Již sedmý rok pokračujeme v obsáhlém mezinárodním projektu Počítáme s vodou, který je určen především pro zaměstnance veřejné správy. V jeho rámci pro vás chystáme exkurzi do Německa za příklady dobré praxe

hospodaření s dešťovou vodou a zapojování prvků modro-zelené infrastruktury v říjnu 2021, seminář v Praze a sedmou mezinárodní konferenci, která se uskuteční 11. 11. 2021 v Praze. Pro více informací sledujte stránky www.pocitamesvodou.cz.

Navzdory organizačně náročnému školnímu roku 2020 se ukázalo, že se dlouhodobé projekty Mikroklima okolí školy i Vodní škola těší oblibě mezi žáky i učiteli. Opět otevíráme možnost školám či třídám se zúčastnit těchto ročních projektů, během kterých žáci porozumí nadstavbovým tématům jako hospodaření s vodou či problematice životního prostředí v okolí jejich školy a zažijí výuku i mimo školní lavice. Přihlašování právě probíhá.

Jsm na sociálních sítích! Nově nás můžete kromě Facebooku najít také na Youtube či Instagramu. Na YT kanále si můžete vyhledat

záznamy z konferencí či webinářů na řadu témat. Můžete zde také zhlédnout naše výuková videa z dílny projektu Mikroklima okolí školy a seznámit se tak s metodikou projektu a inspirovat se tematikou výuky přírodovědných témat mimo školní lavice. Odkaz

na kanál zde: www.youtube.com/channel/UC1IQTk-DdrsHuhem8HoqGhw.

Navštivte také nový Instagramový kanál našeho Pozemkového spolku ČSOP Koniklec: [instagram.com/ps_koniklec](https://www.instagram.com/ps_koniklec), kde vám nabídneme kromě aktuálních informací o mokřadu Na Beránku a Cholupickém mokřadu také pozvánky na akce s nimi spojené.

Těšíme se na vás v novém školním roce!

Alžběta Vosmíková
Foto: Archiv Ekocentrum Koniklec

Poslední měsíce (a roky) společným aktivitám příliš nepřály. Zato jsme měli dost času se zastavit a (i v rámci akceleračního programu Climate Challenge, který jsme vloni na jaře absolvovali v HUBu) se nad svými projekty víc zamyslet.

Vydržet všechno

V rámci této přestávky nám došlo, že jsme například zatím nedokázali zcela využít potenciál komunitního kompostování, a to se mu věnujeme víc než patnáct let! První komunitní kompostéry SIVA jsme v Ekodomově vyvinuli a vyrobili už v roce 2005. Jsou vymyšlené tak, aby přežily ve veřejném prostoru a aby dokázaly odolávat všem svým největším přirozeným nepřátelům – povětrnostním podmínkám, vandalům i hlodavcům. Po léta jsme se věnovali hlavně technické stránce věci a pracovali jsme na vylepšení jednotlivých komponentů (například kování nebo vnitřního zateplení kompostéru) tak, aby SIVA fungovala a vydržela ještě víc. V tomto duchu jsme spolupracovali i s městskými částmi, na jejichž objednávku jsme prováděli údržbu, uklídali nebo přemísťovali kompostérů z lokalit, kde (většinou kvůli absenci správce) nefungovaly, tam, kde naopak

o kompostování rostl zájem. Tímto způsobem jsme například s Prahou 10 kooperovali řadu let. Letos na jaře jsme se ale rozhodli spolupráci posunout. Hlavní inspirací nám přitom byl pilotní projekt Spolu8bio, který jsme na Praze 8 zrealizovali před třemi lety.

Kompost Tour Praha 10

V dubnu a v květnu jsme se stali odborným garantem kompostovací části bezodpadové kampaně vytvořené městskou částí Praha 10. Nový koordinátor kompostovacích aktivit Ekodomova Adam Šlégl nás zastupoval na Desítkovém fóru na téma Jak na to, aby bylo odpadu co nejméně?, kde naše plány na

oživení komunitního kompostování představil. Městská část se ve stejné době pustila do podrobného mapování komunitního kompostování na svém území a my jsme vyrazili rovnou do terénu, abychom si zahráli novou

bojovku s jasným cílem: „Objevit“ na Praze 10 co nejvíc komunitních kompostérů SIVA, ověřit, zda se o ně někdo stará, a zjistit, jak se kompostérům (a hlavně kompostu v nich) daří. A pokud se ukáže, že všechno neběží, tak jak má, zjednat nápravu.

Postupně jsme oběhli komunitní kompostér v ulici Jerevanská, kde jsme se potkali s novým správcem Filipem Otevřelem (a jeho rodinou), Šimonou Huitric, která spravuje dva komunitní kompostéry nedaleko v ulici Lvovská a zároveň pracuje na Desítce v oddělení Strategického rozvoje a participace, a jejím kolegou Romanem Kašovským – vedoucím referátu čistoty. Protože kompostér „praskal

ve švech“, společně jsme ho otevřeli a překopali a hotovým kompostem jsme hned přihnojili okolní stromy a keře. O dva týdny později jsme se v Oravské ulici sešli u osiřelého komunitního kompostéru s jeho novou

správkyní Soňou Ždimerovou. S kontrolou kompostéru a s překopáváním tentokrát přišly pomoci Šimona Huitric a starostka Prahy 10 paní Renata Chmelová. A protože naše překopávací plachta zabrala celý chodník, kolemjdoucí se s námi chtěli nechtěli pouštět do řeči. Většinou se divili, proč z nenápadné šedivé bedny, kterou až dosud považovali za trafostanici, vypadává prvotřídní kompost!

Na Desítkovém fóru jsme se potkali s Ivou Linhartovou z Komunitní zahrady na Barče, kde jsme hned v polovině června uspořádali neformální rozvolněné překopávání. Tady

sice nemají „naši“ SIVU (protože kompostéry fungující v rámci komunitních zahrad nemusí být tak vychytané – uzavřené a zateplené), naši radu, jak s kompostem vyrobeným ve třech zdejších plastových kompostérech naložit, ale uvítali. A tak jsme překopávali, přesívali a podle stupně zralosti separovali

a házeli zpět do kompostérů označených čísly 1, 2, 3. A protože dělná atmosféra téhle komunitní zahrady nás nadchla, neboť přesně rezonuje s našimi budoucími záměry, svolali jsme právě sem na konec srpna první setkání správců komunitních kompostérů.

Odolný i přátelský

Ještě předtím jsme ale stihli v Oravské ulici uskutečnit experiment, o kterém jsme už pár let jen snili. Ve spolupráci s Prahou 10 a se strašnickým komunitním spolkem Straka jsme zapracovali na tom, aby zdejší komu-

nitní kompostér začal být nejen užitečný, ale také viditelný a zábavný. Aby se stal reklamou na sebe sama. Podle návrhu designérky Jany Vařečkové jsme ho proměnili v nepřehlédnutelný pohyblivý objekt, kterému jsme začali pracovně říkat Brokolice. Na hlavě se točí korouhvička z větrníků, místo řas má

dva kartáče, oči dělají dva vytištění brouci tesaříci, nos tvoří cedník a uši nahradily dvě zakroucené zahradní hadice. Na zádech nese soustavu z konví, které se za deště plní vodou. Ta se bude hodit zejména ve chvíli, až tu vzniknou vyvýšené záhony, v nichž se bude využívat sousedský kompost. Ale to už je práce na další a další odpoledne, kdy začneme realizovat projekt Zelená zákoutí. Ten vychází z myšlenky, že komunitní kompostér by měl nejen odpuzovat nepřátele, ale také lákat přátele. Třeba tím, že bude sám o sobě

zajímavý a originální (v zásobě teď máme nejméně desítku nápadů, jak proměnit kompostéry na dalších stanovištích). Nebo tak, že v jeho okolí vznikne příjemné zákoutí (když na zahradu není prostor), kde se budou moci sousedé potkat a vyrobený kompost využít ke společnému pěstování.

Distanční průzkumničení

Nové výzvy letos přijala i sekce Malého průzkumníka přírody. Hned zjara stál před kolegy protiúkol v podobě on-line verze outdoorového kroužku. Byla to totiž jediná možnost, jak za daných okolností pro tento školní rok celý projekt nezabalit. Experimentálně jsme ale ověřili, že některé věci se z principu virtuálně dělat nedají. Proto také vzdálená verze Průzkumníka fungovala právě jen do chvíle, než skončila omezení. Tato „novinka“ se zkrátka neujala a vypadá to, že pokud to nebude nezbytné, průzkumníci se k ní nikdy nevrátí. S úspěchem se naopak setkala jiná forma distančního průzkumničení, kterou si zjara naše koordinátorky vymyslely. Vybíraly si čtyři školy zapojené do kroužku a ve spolupráci s výtvarnicí Marií Smolej vytvořily čtyři hledačky neboli questingy v jejich okolí. Od začátku prázdnin tak mohou děti samostatně (tedy vlastně v doprovodu zvířátek) propátrávat čtyři známé lokality. Stačí si vytisknout hrací karty (malypruzkumnikprirody.cz/pruzkumnicke-prazdninove-hledacky/) a vydat se s mlokem Čendou za přírodou Radotína nebo zaletět za krásami Dejvic s motýlem Edou. Na zajímavosti Suchdola děti upozorňuje ještěrka Zorka a Úněticemi provádí zamilovaný ještěrčí páreček.

Hana Doležalová

Léto je za námi a my jsme si ho pořádně spolu s dětmi užili třeba jako lesní průzkumníci na dvou turnusech příměstského tábora, který se již třetím rokem konal v našem eko-centru Prales.

Kromě toho jsme ale usilovně plánovali a připravovali programy a akce na podzimní a zimní sezonu a stále pevně věříme, že tentokrát už bude vše normální.

Opakovat budeme některé naše tradiční projekty, jako například Kamaráda ježka, díky němuž se již sedm let mohou pražské školy zapojit do péče o ježka ze záchranné stanice a vyzkoušet si tak práci zvířecího ošetřovatele, nebo Vánoční jedličku z budoucnosti, kterou si jako netradiční lesní stromek můžete

pořídit u nás v adventním čase a na jaře si ho společně vysadit v pražských lesích.

Chystáme i pár novinek. Po tom, co jsme během jara „mapovali detaily“ ve Stromovce, pokračujeme tentokrát v Kunratickém lese. Díky jednoduché hře, během níž se hledají fotografické detaily v terénu podle mapy

a luští se tajenka, můžete teď nejen skutečně prochodit Kunratický les křížem krážem, ale taky se o něm dozvědět řadu zajímavostí.

A v Kunratickém lese zůstaneme déle. Kůrovec již několik let řádí i v pražských lesích a Kunratický les schytl od něj poměrně dost šrámů. Je hodně z nás, kteří ho navštěvují a rádi by mu pomohli se zacelením jizev. Proto tu na říjen chystáme sázecí sobotu pro veřejnost – Strom pro les, život pro Prahu, kdy si každý může zasadit na pasece lesní

sazenici, ze které vyroste strom pro další generace.

Po práci legrace nebo třeba pravidelné cestovatelské toučky ve Dřeváku, v ekocentru Prales, neboli vyprávění z cest dalekých i blízkých a další setkání nad rozmanitými

tématy. A nebo zase práce. Na našich podzimních a zimních workshopech si můžete vyřezávat, vyrobit bylinné masti, mýdla, ale i ptačí krmítka a budky nebo připravit adventní výzdobu.

Těšíme se na vás, vždyť setkávání s lidmi, co mají rádi přírodu, to je největší radost.

Petra Fišerová

Foto: archiv Lesy hl. m. Prahy

malýstrážce.cz

Mnoho lidí se domnívá, že příroda je nejvíce navštěvovaná v období letních prázdnin. To ale platí pro typické dovolenkové destinace, nikoli pro města a jejich blízké okolí. Proto i v Praze zažívá příroda největší nápor návštěvníků na jaře. Vloni i letos byla návštěvnost v některých obdobích silně ovlivněna opatřeními proti šíření koronaviru. Pražané měli i v době uzavření hranic okresů a následně obcí možnost pohybu po celém městě. Mnoho obyvatel tak ocenilo přítomnost rozsáhlých zelených ploch, které byly takřka jedinou možností, jak trávit čas mimo dům. Letošní léto tak paradoxně přineslo do pražské přírody relativní klid, protože Pražané mohli trávit prázdniny konečně mimo město a návštěvníci hlavního města našli uspokojení ve stále ještě poloprázdném centru. Nejen strážci přírody si všimli, že i poházených odpadků oproti bouřlivému jaru znatelně ubylo.

V neděli 27. června se pražští strážci přírody sešli na další odborné exkurzi vedené dvěma ochotnými pracovníky pražského magistrátu. Přestože hlavním místem byla přírodní rezervace Prokopské údolí, začali jsme v přírodní památce Ctírad. Věnovali jsme se sečení i nesečení travních porostů a vyřezávání náletů i výsadbám dřevin, ač jen teoreticky. Kolem Děvína jsme diskutovali sešlap, ohniště

i občasně požáry. Díky delší debatě se nám u nové ohrady nakonec ukázali i koně Převalského. Ocenili jsme nové hraničníky přírodní rezervace i evropsky významné lokality – snad budou odolnější povětrnosti a budou méně čelit vandalským útokům. U Hurdálkovy chýše se objevilo decentní, ale účinné ohrazení na

Jak pestrá je činnost strážců přírody a čím mohou pomoci návštěvníci, to jsme přichozím ukazovali na akci ke Světovému dni strážců přírody na Slatině. Foto: Ivo Novotný

ochranu exponované skalní stepi. Cesta po dně Prokopského údolí byla příjemnou změnou po sluncem rozpálených jižních svazích. Témata o předmětech ochrany a péči o ně často střídaly otázky, jak to vše vhodně představovat veřejnosti. Tím jsme se dostali až k zajímavému projektu biozahrádky s bedýnkovou produkcí v Klukovicích. Ti, kdo spěchali nejméně, pak exkurzi zakončili v našlapané restauraci Prokopák s milou obsluhou.

Vždy 31. července se po celém světě slaví Světový den strážců přírody. V Česku se k této příležitosti konaly čtyři akce pro veřejnost, jedna z nich proběhla v Praze. S partou ochotných strážců jsme na louku u nádrže Slatina dovezli vybavení. Celé dopoledne jsme příchozím vysvětlovali nejen činnosti, kterým se strážci přírody věnují v Praze, v ČR i ve světě. Zmínili jsme 120 strážců padlých ve službě za posledních 11 měsíců i dalších 500 zemřelých na covid. Premiéru mělo téma ochrany pražské neživé přírody. Naopak evergreenem byly odpadky jak z pohledu doby rozkladu, tak svým působením na přírodu, které často končí smrtí nevinných jedinců. Příchozí zaujaly i toaletní lopatky na zahrabávání exkrementů a aplikace na sběr náleзовých dat určená široké veřejnosti. Děti si odnesly drobné odměny ze soutěže, někdo pak i zakoupené originální ekovychovné předměty. Na stejné lokalitě zároveň probíhaly kontrolní odchyty ptáků s ukázkou kroužkování pro veřejnost. Počasí sice trochu snížilo aktivitu některých druhů, které tak nebylo možné ukázat, přesto návštěvníci odcházeli nadšení třeba díky ledňáčkovi. Prakticky se tak opět ukázalo, že činnost strážců přírody je velmi pestrá a spolupráce účinná. Snad jsme někoho i tentokrát inspirovali k tomu, aby se v přírodě choval ohleduplně, zapojil se aktivně do její ochrany, nebo dokonce aby rozšířil řady dobrovolných strážců přírody. Pokud vás zmíněná témata zajímají

a chtěli byste je zahrnout i do svých akcí, rádi se dle možností zúčastníme nebo poskytneme materiály (pište na info@malystrazce.cz).

Společná pochůzka strážce přírody s Městskou policií je přírodná pro obě strany. Foto: Kateřina Střelcová

Stížnosti na škody způsobené v přírodě terénními cyklisty vedly k navázání spolupráce mezi strážci přírody a Městskou policií Barrandov. Po úvodní teoretické schůzce už došlo i na společné pochůzky. Snad bude i v budoucnu převažovat preventivní činnost nad represivní. Pokusíme se tuto vhodnou praxi rozšířit i do dalších částí Prahy.

Těšíme se na viděnou v pražské přírodě!

Za pražské strážce přírody sepsal Ondra Vítek (dobrovolný strážce přírody v Praze a CHKO Český kras).

Na podzim chystáme nejen pravidelné schůzky a výpravy oddílů, ale i řadu osvětových akcí pro veřejnost v terénu. 18. září to bude Sousedská slavnost, pokračuje digitální fotosoutěž Příroda objektivem (uzávěrky v září a v prosinci). Pro všechny, kteří chtějí udělat něco pro naši planetu, je určená kampaň Minuta pro Zemi.

Jednou z největších otevřených akcí pro děti a mládež je Terénní přírodovědná soutěž Šárka, která proběhne 2. října již po deváté v přírodním parku Šárka – Lysolaje. Soutěž je určená pro děti ze základních škol, víceletých gymnázií, spolků... Na soutěžní stezku vyrazí trojice dětí ve věku do 15 let, celý soutěžní pak tým může mít max. 12 členů. Součástí akce je řada doprovodných přírodovědných

a dalších aktivit, věříme, že i letos dokážeme splnit požadavky hygieniků, podrobnosti jsou na www.ekosouteze.cz, přijďte!

Léto jsme užili opravdu naplno: Naše pražské oddíly uspořádaly pět letních táborů a řadu speciálních akcí. Třeba sedm letních kempů, jejichž cílem bylo zmírnit dopad koronavirových opatření na děti – posílit sociální vztahy a vzájemnou spolupráci mezi dětmi, podpora duševní pohody a duševního zdraví dětí, podpořit zájem dětí o vzdělávání, podpora návyků zdravého životního stylu, podpora pohybových aktivit, obnovení pracovních a studijních návyků dětí, propojování formálního a neformálního vzdělávání... nikoli tedy „doučování“, jak bylo občas prezentováno v některých médiích. Letní kempy byly koncipovány jako pětidenní pobytové akce s uceleným programem a všechny byly pro účastníky zdarma díky dotaci MŠMT a podpoře Hl. m. Praha. Další speciální akcí bylo

týdenní mezigenerační setkání s programem v terénu. Setkání bylo určeno pro děti s rodiči a prarodiči.

Připravili jsme však i několik akcí pro veřejnost, které byly většinou zaměřené na význam vodních zdrojů a přírody ve městě. S účastníky jsme byli v Řepích, v Zámeckém parku v Kunraticích (dokonce čtyřikrát). Na studánkové exkurze jsme se vydali do Hvězdy a na Veleslavín, do Prokopského a Dalejského údolí, do Stromovky... Začátkem září proběhla opět akce v Řepích, na sídlišti Háje jsme uspořádali tradiční akci Příroda ve městě, zapojujeme se do programu Sousedských slavností na dvou lokalitách v Praze... Vydali jsme už desátý leták ze série Studánky a prameny v Praze – východní (pravý) břeh Vltavy. Leták seznamuje veřejnost s přirozenými vodními zdroji, mapováním studánek a pramenů a Národním registrem pramenů a studánek www.estudanky.eu. Všechny akce pro veřejnost i studánkové letáky jsou pro účastníky a zájemce zdarma díky výrazné podpoře Hl. m. Praha, MČ Praha 6, MČ Praha 2 a MŠMT.

Více informací: www.emop.cz, www.ekosouteze.cz a www.estudanky.eu nebo JS@emop.cz, telefon: 606 900 286

Jana Stibralová, Mladí ochránci přírody, z. s.

Foto: archiv MOP

Ekologické výukové programy pro MŠ a ZŠ

Naše priority u výukových programů se pro nový školní rok nemění, pořád se budeme snažit zprostředkovat co nejvíce dětem kontakt s přírodou. V podzimních měsících školky navštíví hlavně doktor datel, který pečuje o stromy. S blížící se zimou také ježek, čáp a veverka, kteří se budou potřebovat dobře nachystat na nepříznivé období. Školáci si

s námi mohou například vychutnat podzimní barvy při hře na Malíře bez štětce nebo se vydat za Kamennými tajemstvími na Dívků Hradě.

Zároveň procházíme obdobím změn, naše programové zázemí se přestěhovalo a od

září nás najdete na nové adrese na Letné. Dojde také ke změně na pozici koordinátorky programů pro školy, která v průběhu podzimu nahradí Janu Knappovou.

Příměstské tábory

V období prázdnin jsme měli napilno, na čtyřech turnusech příměstských táborů se postupně vystřídalo více než 60 dětí – mladých nadějných detektivů. Celý týden trénovali postřeh, pozorovací schopnosti, týmovou spolupráci, maskování, metody laboratorní práce nebo fyzickou zdatnost. Poradili si i s nečekaným záškodníkem a vyřešili svůj první opravdový případ. Na závěr obdržel každý účastník jmenovací dekret pro „detektiva juniora“ a společně jsme ho oslavili nejlepší zmrzlinou v okolí.

Ekoškola Rozárka v Troji a na Letné

Léto jsme Rozárce prožili s kamínkem Cestovatelem, který nám pomohl ještě lépe poznat přírodu v okolí trojské školky. Teď přichází dobrodružství nového školního roku, tradičně zahájeného na naší zahradě Snídaní v trávě. Letošním rokem nás provedou čtyři živly – voda, země, oheň a vzduch. Zaměříme se na změny přírody v průběhu ročních období a na závěr každého z nich nás čeká slavnost – první z nich bude Podzimní slavnost. Chcete se o nás dozvědět víc? Přijďte 15. 9.

mezi 10–12 hod. na den otevřených dveří ve školce v Troji. Nebo navštivte 11. 9. stánek Ekoškoly Rozárky na Trojském vinobraní, kde připravujeme program pro děti.

Naší největší novinkou je, že se na Praze 7 rozrůstáme a od 1. 9. jsme otevřeli další třídu pro děti ve věku 2–5 let na Letné. Najdete nás tam na adrese Letohradská 761/62, Praha 7. Vzniká zde také prostor pro další projekty Ekocentra Podhoubí.

Pokud máte otázky k trojské či letenské pobočce, kontaktujte Martinu Hoferovou na tel. 777 123 690.

Program Ekoškola v Rozárce

V červnu obhájila Rozárka v Troji mezinárodní titul Ekoškola. Obhajoba proběhla formou auditorské návštěvy, během které děti z Ekotýmu provedly konzultantku Pavlu naší školkou. Postupně jí představily vše, co zjistily a vytvořily v tématu Jídlo, na které jsme se v letošním roce zaměřili. Ukázaly jí naši rozkvetlou zahradu a v ní zachráněnou větvičku rybízu, nové keramické cedulky označující, co kde roste, bylinkovou zahrádku s pítkem pro ptáky i hmyz, hustě porostlou vrbovou chýši a další. Ekoškolu jsme zakončili slavnostním převzetím titulu Ekoškola na Staroměstské radnici. Ve školním roce 2021/22 se s Ekotýmem zaměříme na téma Voda

a prozkoumáme, odkud se voda v naší školce bere, jak ji využíváme, kam od nás teče, kde všude najdeme vodu v okolí školky i jak můžeme ovlivnit její čistotu.

Program Ekoškola v Praze a Středočeském kraji

Ekoškoly nejen z Prahy a Středočeského kraje, ale z celé ČR se v červnu sešly na slavnostním předávání titulů Ekoškola na Staroměstské radnici. Všechny tyto školky úspěšně realizují změny ve školách i jejich okolí. Zavádějí úsporná opatření, mění své zahrady i vnitřní prostředí a to pomocí metodiky 7 kroků. V programu Ekoškola jsou děti aktéři těchto změn, které realizují ve spolupráci s dospělými. Pro mateřské školy, které se chtějí do programu nově zapojit,

připravujeme na 15. října seminář Seznamte se s Ekoškolou pro MŠ. Více informací a možnost přihlášení najdete na webu Ekoškoly: eko-skolky.cz/cz/seminare či Podhoubí: www.podhoubi.cz. Pro již zapojené MŠ chystáme na podzim semináře dobré praxe, jejichž termíny můžete též sledovat na uvedených webových stránkách.

Místo pro motýly

Od letošního jara spolupracuje Ekocentrum Podhoubí s Týmem ekologie hmyzu na projektu ochrany motýlů v okolí Prokopského

údolí. Entomologové z ČZU v Praze odchytávají a značí motýly okáče, sledují dříve vyhynulého a nyní navráceného modráška

vičencového a hlavně se snaží pro motýly i další hmyz vytvářet co nejvhodnější prostředí. Ekocentrum Podhoubí pomáhá s osvětou dětí ve školách i informováním široké veřejnosti. Na příští rok chystáme terénní hru s úkoly pro celou rodinu. Více o projektu i možnostech zapojení se dozvíte na webových stránkách www.mistopromotyly.cz.

Péče o sad

V branické třešňovce proběhlo před prázdninami sousedské setkání Třešňobraní, kterému předcházela pastva ovcí. Setkání s možností natrhat si třešně a aktivitami pro děti i dospělé doplnila také entomologická vycházka, na které jsme zjišťovali – s pomocí lup, smýkaček, pinzet a atlasů –, jaké druhy hmyzu se v sadu vyskytují. I v průběhu nového školního roku plánujeme údržbové brigády, pastvu ovcí a vzdělávací vycházky.

Další informace o našich vzdělávacích programech, aktivitách a ekoškolkách najdete na www.podhoubi.cz.

Alena Sladká

Foto: Zuzka Havlínová / Foto Havlín, archiv Týmu ekologie hmyzu

TEREZA

Učíme se venku

8 žhavých otázek i novinek z Učíme se venku:

Láká vás učit venku celý rok?

Přidejte se k více než 4 000 učitelům, asistentům, vychovatelům, rodičům a lektorům, kteří již prošli online kurzem Učíme se venku. Za pár dní startuje poslední letošní podzimní kurz. Chcete učit venku víc, pravidelněji, celoročně? Váháte, jak se vybavit, zda jít ven

i když sněží, mrzne, fouká, jak učení venku hodnotit? Zjistíte jak snadné, zábavné a přitom účinné, je učit venku. Nastartujte svou cestu ven v 10týdenním online kurzu Učíme se venku. Přihlašování končí 21. 9. Kurz je akreditovaný. Přístup do kurzu přihlášeným zůstává po celý školní rok. Více informací

a přihláška na www.ucimesevenku.cz/kurz-10krokuven-podzim2021/.

Váháte, jak učení venku plánovat a hodnotit?

Chcete venku lépe plánovat výuku i s ohledem na dopad učení na žáka? Zveme vás na náš seminář, kde: 1) Prožijeme lekci venku. 2) Zreflektujeme ji z pohledu důkazů o učení. 3) Společně navrhujeme další příležitosti, jak sledovat důkazy o učení. Seminář Cíle a důkazy o učení venku na živo 13. 10. 2021. Seminář lektorují Jana Stejskalová a Barbora Hrdličková. Přihlašování a více informací: ucimesevenku.cz/seminar-dukazy-uceni-venku/.

Chcete svého mentora na cestě ven?

Seznamte se se zkušenými učiteli, lektory a vychovateli, kteří vás podpoří na vaší cestě ven jako mentoři. Stačí udělat 3 kroky: 1) Vyberte si, zda chcete online konzultaci, následek či návštěvu u vás na škole. 2) Zvolte si mentora, který se hodí pro vás, vaši třídu i školu. 3) Napište na mentori@ucimesevenku.cz. Seznamte se s mentory na ucimesevenku.cz/mentori/.

Chcete sledovat svůj posun ven?

Využijte skvělou mapu rozvoje. Je to jednoduchá aplikace pro profesní a zároveň

osobní růst pedagoga či průvodce, který začíná učit venku nebo už venku učí a chce se v tom zlepšovat. Aplikace umožňuje: A) Zmapovat si současný stav (jak na tom jsem). B) Vybrat si oblasti, ve kterých se chci posunout a kam. C) Nabízí inspiraci, jakými kroky (nástroji, způsoby) se tam dostanu. Více na ucimesevenku.cz/maparozvoje/.

Vyzkoušeli jste agličtinu venku?

Zkuste, jak hravě lze učit cizí jazyky venku v praxi. Inspirujte se záplavou nápadů a her na ucimesevenku.cz/anglictina/.

Potřebujete taháky ven?

Venkovní taháky jsou doplňkem aplikace Mapa rozvoje a nabízí inspiraci, jakými kroky (nástroji, způsoby) se můžete ve zvolených

oblastech posunout na další úroveň. Více se dozvíte na ucimesevenku.cz/tahakven/.

Chcete svou sadu ven, než se vyprodá?

Učíme se venku před rokem vytisklo rozšířené metodik, kde najdete přes 100 lekcí ven. Velké sady jsou již vyprodané. Pokud chcete mít sadu 7 metodik (čísla, jazyky, laboratoř podzim/zima, laboratoř jaro/léto, ožívá historie, ateliér, kde a jak začít) objednejte si je brzy na ucimesevenku.cz/sady-ven/.

Jste už součástí venkovní komunity?

Přidejte se k více než 8 000 učitelům, ředitelům, rodičům, vychovatelům i lektorům, kteří sdílí svou inspiraci ven skrze facebookovou uzavřenou skupinu Učíme se venku.

Ať vás to venku baví celý školní rok, váš tým nadšenců z Učíme se venku

Učíme se venku pomáhá učitelům na cestě ven. Objevte, jak nejen učit venku, ale jak se stát zkušeným venkovním učitelem. Pomozte nám, aby se učení venku stalo běžnou součástí výuky na všech školách v ČR.

Text a foto: Justina Danišová

TEREZA

Jdeteven.cz

Jak dobrodružné, tvořivé, odpočinkové, řádící bylo vaše venkovní léto? Měli jste vy či děti dostatečně ušpiněné nohy, rozčuchané vlasy větrem a pusy od borůvek? Kolikrát jste zmokli, piknikovali či spali pod širákem?

Ohlédnutí za létem

Kolik jste stihli letních výzev? Možná ještě některé doženete během babího léta. Stahujte na jdeteven.cz/files/userfiles/Letni_vyzvy_2020_web.pdf.

Vyzkoušejte aktivity, které pobaví i pomohou. Kampaň Granko. Objevte 60 jednoduchých a zábavných tipů, jak si užít volný čas

venku, šetrně vůči místům, kam chodíme. www.nestle.cz/cs/znacky/granko.

Celé prázdniny děti pátraly po ztracených listech přírodní moudrosti. Letní hra České televize Děčko: Zastav nečas opět vylákala mnoho dětí i dospělých ven. Jsme hrdí, že tým Jděte ven byl u toho a tvořil badatelské listy pro děti. Více na decko.ceskatelevize.cz/zastav-necas.

Příprava na podzim

Podzimní výzvy – pokud váháte, co vše nám venku nabízí podzim, rozhodně si stáhněte a někde na oči vylepte výzvy ven na podzim: jdeteven.cz/portfolio/cz/podzimni-vyzvy.

Nevíte co venku? Nechte se zlákat kupou her ven. Zkontrolujte, zda už jste hráli všechny: jdeteven.cz/cz/hry.

Chcete mít svůj venkovní deník? Pořídte si jedinečného průvodce ven Deník do divočiny. Prolistujte na jdeteven.cz/portfolio/cz/denik-do-divociny.

Každý den má svůj důvod vyrazit ven. Díky, že vás to láká ven s Jděteven.cz.

Text a foto: Justina Danišová

Bývaly roky, kdy bylo přes prázdniny na Toulcově dvoře poklidno, Praha byla vylidněná a my pořádali několik táborů v areálu i mimo něj. V loňském roce se trend změnil a letošní prázdniny jej potvrdily. A tak přes letní měsíce bylo na Toulcově dvoře živo jako za posledního covidový rok ne.

Naše členské organizace připravily přes celé prázdniny příměstské tábory s řadou velmi zajímavých témat a nebyl problém jich během léta potkat v areálu několik současně. Jiné příměstské tábory k nám přijížděly z venku a využily našich připravených her či prohlídek. Pár táborů s koňmi proběhlo také mimo Prahu.

Areál lákal i množství rodin i jednotlivců, a to velmi často mimopražských, kteří u nás byli poprvé. Svůj podíl na tom měla naše účast v celostátní hře České televize „Zastav nečas“.

Zapomínáno nebylo ani na pedagogy, kteří se účastnili seminářů či workshopů, během nichž vytvořili třeba novou zelenou střechu na včelínu.

Své zájemce si našla naše venkovní úniková hra „Čas zvratu“, která akční formou upozorňuje na některé ze současných globálních problémů a nabízí i možnosti řešení.

Novinkou Toulcova dvora jsou turnikety, které se nachází u vstupu do přírodního areálu. „Současná situace nás přivedla k nutnosti uzavřít nekontrolovaně přístupný areál, který již v posledních letech byl za hranicí

udržitelnosti. Jde nám o bezpečí a zdraví našich zvířat, bezpečí a prostor pro naše návštěvníky a především udržitelnost přírody. Covidový zájem a nárůst lidí v areálu přinesl i enormní nárůst nákladů na údržbu a s tím související potřebu zajistit další zdroj financí pro provoz areálu v současné nelehké situaci,” vysvětluje předsedkyně Lenka Skoupá.

Několikrát do roka však bude areál volně přístupný a nabídne tak možnost vstupu i těm, kteří by z nějakých důvodů na vstupné, ač symbolické a příznivé, nedosáhli. Prvním z takových dní byl poslední den prázdnin, kdy úspěšně proběhla akce Loučení s prázdninami. Na podzim Toulcův dvůr připravuje další akce a několik výstav, které by pravidelně měly probíhat v prostoru historického špýcharu. Zajímavé výstavy na rok 2022 v současné době sháníme, a tak kdyby někdo měl zajímavý tip, budeme určitě rádi.

Jakub Moravec
Foto: Archiv Toulcův dvůr

Zachraň jídlo

Happening Oběd v nouzi a veřejná sbírka na projekt darování jídla

Rok 2021 zasvětil náš spolek Zachraň jídlo jednomu hlavnímu projektu – Darování jídla šetří klima. Jeho cílem je zjednodušení darování nevydaných jídel z jídelen potřebným. Po mnoha měsících studování zákonů a vyhlášek, komunikování se státními orgány a diskutování se zástupci obdobných zahraničních projektů se dostáváme do další fáze: 2. září jsme uspořádali happening Oběd v nouzi a nyní probíhá sbírka na pilotní projekt.

Hlavním cílem happeningu Oběd v nouzi bylo upozornit na to, kolik v gastronomických provozech zbývá nevydaného jídla a jak ho můžeme dále využít. Předáváním zbylých pokrmů charitám bychom nejen nasýtili jednotlivce či rodiny v potravinové nouzi, ale zároveň bychom i využili obrovské množství práce a energie, které bylo na jejich produkci vynaloženo. Darování nevydaných pokrmů bohužel zatím není v Česku běžné.

Spolu s dobrovolníky z firmy Logio jsme vyzvedli zbylé nevydané pokrmy z pražských

jídelen a převezli je v Rekrabičkách a termoboxech do charit. Do akce se zapojily 2 jídelny společnosti Compass Group, bistro společnosti Perfect Canteen a jeden další provozovatel gastronomických služeb. Jídlo putovalo do organizací Naděje, Jako doma, Armáda spásy, do Azylového domu sv. Terezie a Farní charity.

Sbírka na pilotní projekt

Happeningem jsme zároveň odstartovali právě probíhající sbírku na uskutečnění pilotního projektu, jehož prostřednictvím chceme otestovat modelové příklady redistribuce teplých i chlazených jídel v praxi. Cílem je vyzkoušet, jak by takový systém redistribuce zbylých pokrmů mohl fungovat v běžném provozu gastronomických podniků i charit, a vše podrobně popsat.

„Hledáme cesty, aby darování hotových pokrmů bylo co nejjednodušší. Pokusíme se prošlapat cestičku všem, kteří mají chuť darovat, ale zatím se obávají sankcí nebo jim to připadá příliš složité,“ popisuje projektová manažerka Denisa Rybářová ze Zachraň jídlo.

Sbírka probíhá od 2. září až do 1. října na portálu Znesnáze (www.znesnaze21.cz) a lze na ni přispět jakoukoli částkou. Vybrané peníze pokryjí náklady na převoz potravin, termoboxy, gastronomickou a krabičky na darované pokrmy. Cílem pilotního projektu je vyzkoušet darování v praxi a vytvořit model, který lze replikovat kdekoli v republice. Úspěch tohoto projektu by byl dalším krokem k dosažení udržitelnějšího potravinového systému, ve kterém plýtvání jídlem nemá místo.

Eliška Sojková

pěšky
městem

Město žije
a prosperuje
tam, kde jsou
chodci.

REGISTRUJTE SE
na www.peskymestem.cz

CAMP, Vyšehradská 51, Praha 2

Konference Pěšky městem

21. – 22. října 2021

Přednášky | Workshopy | Networking

Jak chodci pomáhají s adaptací měst
na klimatickou změnu?

Jak chodci přispívají k ekonomické prosperitě
ve městech?

Jak pohyb pěšky po městě mění k lepšímu
naše zdraví i náladu?

Jak je důležitý pohyb dětí pěšky po městě
pro jejich psychickou a fyzickou kondici?

Jak funguje koncept města krátkých vzdáleností?

Proč raději budovat nové parky než parkoviště?

Generální partner:

Hlavní partner:

Dále podpořili:

Ing. Gabriela Lněničková, MBA

fusakle

Výtvarná soutěž pro děti „Žijeme spolu, pomáháme zvířatům“

do 25. září 2021 14.09

Jsou vaše děti doma a vy už opravdu nevíte, co s nimi? Zapijte je do vybrané výtvarné soutěže „Žijeme spolu – pomáháme zvířatům“. Nejen že budou malovat, ale svými obrázky mohou i přispět ke zdaru plánované výstavy.

Pořádá: Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy
Toulcův dvůr, www.toulcuvdvur.cz

Výstava „Vše o čmelácích“

do 23. září 2021

Přijďte si prohlédnout na Špýchar unikátní výstavu o čmelácích, kterou vytvořil Pavel Fereš z Chručimí. Jedná se o soubor 19 tabel, v nichž ve stručnosti seznamuje s významem čmeláků v přírodě a jejich chovem v domácích podmínkách.

Pořádá: Toulcův dvůr z.s., www.toulcuvdvur.cz

Ďáblová zahrádka v Ornametální zahradě

do 31. října 2021

Vydejte se po stopách slavného lékaře a alchymisty Paracelsa, který přesně vysvětlil, jaký je rozdíl mezi jedem a lékem. V Ďáblově zahrádce můžete obdivovat řadu rostlin, které jsou významnými zdroji léčiv, a zároveň se při nevhodném dávkování nebo způsobu použití mohou stát nebezpečným jedem.

Pořádá: Botanická zahrada Troja, botanicka.cz

Fotograf Festival 2021: Pozemšťané*ky

do 17. října 2021

Srdčně vás zveme na Fotograf festival s pořadovým číslem 11. Zažijte s námi 6 týdnů festivalu po celé Praze!

Místo: Jungmannova 7, Praha 1,
fotografestival.cz/2021/

PDC – večerní škola permakultury od 28. listopadu 2021

90 hodin výuky a praxe zakončených certifikátem – cvičný projekt a konzultace vašich vlastních projektů, nejnovější poznatky o půdě, revoluční postupy v hospodaření s vodou, pěstování zeleniny bez rytí a chov zvířat regenerativním způsobem.

Pořádá: Český permakulturní institut, www.cepei.cz

Konference Životní prostředí – prostředí pro život 16. září – 17. září 2021

CENIA, česká informační agentura životního prostředí pořádá za podpory Ministerstva životního prostředí dvoudenní odborné setkání s cílem vytvořit prostor pro širokou diskusi o otázkách souvisejících s aktuálními výzvami v oblasti ochrany životního prostředí.

Místo: Ballingův sál Národní technické knihovny,
Technická 2710/6, Praha 6 – Dejvice

Zažít město jinak

18. září 2021

Slavnosti Zažít město jinak už od roku 2006 sblížují sousedy a ožívují veřejný prostor našich měst.

V Česku zcela výjimečné akce ukazuje, co se stane s ulicí, když patří jen lidem a jejich fantazii. Právě oni stojí za programem i produkcí „své“ slavnosti.

Pořádá: AutoMat, zazitmesto jinak.cz

Vyrobte si svůj vermikompostér

21. a 23. září 2021, 19.00–21.00

Neházejte šlupky do koše, proměňte je v prvotřídní hnojivo! Kompostovat může každý – v domě se zahradou i v garsonce. Stačí přijít na náš workshop a hned můžete začít. Zve Kokoza.

Místo: Pražská tržnice, Praha 7 – Holešovice,
hala H40

Orchideje – Miniatury a giganti Ekvádoru

23. září – 10. října 2021

Skleník Fata Morgana se opět zaplní podivuhodnými květy orchidejí. Tentokrát se za nimi vydáme do Ekvádoru, který je na tyto rostliny neobyčejně bohatý. Stejně extrémní jako krajina sahající od hladiny moře po trvale zasněžené vrcholy jsou i zdejší orchideje – miniaturní i gigantické.

Pořádá: Botanická zahrada Troja, botanicka.cz

Minimalismus v cestování

30. září 2021 18.30

Co takhle vyrazit na víkend do Amsterdamu a nemít s sebou žádné zavazadlo? A nebo celý měsíc trekovat na Novém Zélandu jen s pětkilovým batohem? S minimalismem a nízkonákladovým cestovatelem Patrikem Zouharem možná přijdete na to, že spoustu věcí, které s sebou nosíte, vlastně vůbec nepotřebujete.

Místo: Prostor39, Řehořova 33/39, Praha

Webinář: Naše rodina se stravuje vegansky – veganství u dětí v praxi

30. září 2021 19.00–20.30

Setkali jste se s názorem, že veganství je možná v pořádku u dospělých, ale rozhodně ne u dětí? Varoval vás lékař či lékařka sdělením, že rostlinná strava je pro děti zdraví škodlivá? Rádi byste věděli, zda svému dítěti neublížíte?

Pořádá: Česká veganská společnost,
veganskaspolecnost.cz

Mapování Detailů II.

1. října – 31. prosince 2021

Lesy hl. m. Prahy pořádají již druhý ročník Mapování detailů. Jedná se o hru, ve které mají účastníci za úkol pomocí fotografických detailů a čtení z mapy najít známá i méně známá místa v největším lesoparku v Praze – v Kunratickém lesoparku.

Pořádá: Lesy hl. Prahy, www.lesypraha.cz

Za tajemstvím potravin aneb Víš, co jíš?**1. října 2021 — 2. října 2021, 9.00–17.00**

Za tajemstvím potravin aneb Víš, co jíš? je zábavná soutěžní hra zaměřená na zdravou výživu a správné zacházení s potravinami. Akci pro rodiny s dětmi připravuje Ministerstvo zemědělství.

Místo: Národní zemědělské muzeum,
Kostelní 1300/44, Praha 7

Výstava na stromech na téma „Život v bavlnce“**2. října — 10. října 2021**

Pomocí výstavy můžete nahlédnout do života pěstitelů bavlny a společně s námi se zamyslet nad možnostmi udržitelnější produkce. Bez plýtvání vodou, bez genetické modifikace bavlníků, s minimem pesticidů, bez dětské práce, s lepšími výkupními cenami a šetrnějším přístupem k životnímu prostředí.

Pořádá: Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy
Toulcův dvůr, www.toulcuvdvor.cz

Biojarmark**2. října 2021 10.00–17.00**

Jediný pražský farmářský trh zaměřený výhradně na biopotraviny! V sobotu 2. října se do Prahy vypraví ekofarmáři z celé republiky, aby na dvorku Národního zemědělského muzea představili to nejlepší a nejčerstvější ze své produkce.

Místo: Národní zemědělské muzeum,
Kostelní 1300/44, Praha 7

První online summit na téma welfare koní**2. října 2021 — 3. října 2021, 18.00–22.00**

Protože nám aktuální situace komplikuje pořádání jakýchkoliv vzdělávacích akcí, uspořádali jsme hned několik online webinarů, abychom alespoň částečně zaplnili „díru“ na trhu, která vznikla následkem nemožnosti účastnit se seminářů osobně.

Pořádá: KoněČesky, www.konecesky.cz

To jsem z toho jelen**2. října 2021 14.00–16.00**

Ukončit letní radovánky říjí? Proč ne? Měsíc září už ve svém pojmenování předpovídá dobu namlouvání mezi jeleny. Tato událost bývá doplňována dechberoucím troubením a zápasíci jeleny.

Místo: Zookoutek Malá Chuchle, Praha

Konference EVVO pro učitele**MŠ – zahrada plná života a dětí****5. října 2021 8.30–16.00**

Tradiční EVVO setkání učitelů MŠ, tentokrát zaměřené na přírodní zahrady a hry v nich. Přednáška, workshopy, stánky s nabídkou pomůcek, literatury, programů atp. různých poskytovatelů environmentální výchovy. Sdílení zkušeností s environmentální výchovou ve školce.

Pořádá: Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy
Toulcův dvůr, www.toulcuvdvor.cz

Konference EVVO pro učitele ZŠ a SŠ**– zacyklený odpad****6. října 2021 8.30–16.00**

Tradiční EVVO setkání učitelů ZŠ a SŠ, tentokrát zaměřené na odpady a doporučení, jak si s nimi ve škole i ve výuce poradit. Přednášky řady řečníků, workshopy, stánky s nabídkou pomůcek, literatury, programů atp. různých poskytovatelů environmentální výchovy. Přihlašování bude možné od konce srpna.

Pořádá: Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy
Toulcův dvůr, www.toulcuvdvor.cz

Výstava dětských prací „Žijeme spolu – pomáháme zvířatům“**7. října — 17. října 2021**

Vernisáž výstavy prací z dětské výtvarné soutěže spolu s předáním cen za nejlepší díla se uskuteční 7. 10. na Špýcharu Toulcova dvora. Soutěž je vyspána ve věkových kategoriích a tak se do ní

zapojují děti od 3 let až po „skorodospělé“ osmnáctileté maturanty. Výstava bude denně přístupná veřejnosti až do 17. října, následně se bude instalovat v Městské knihovně na pobočce Opatov.

Pořádá: Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy
Toulcův dvůr, www.toulcuvdvor.cz

Zooškola pro dospělé – Zbavte se fobií**9. října 2021****27. listopadu 2021**

Zbavte se fobií – Mnoho z nás trpí v dospělosti iracionálními strachem z některých zvířat, např. hadů či pavouků. Je vědecky dokázáno, že fobie jsou z velké části naučené a lze jejich prožívání zmírnit. Pořádá: Zoologická zahrada hl. m. Prahy, zoopraha.cz

Den zvířat na téma „Z divočiny do stáje“**7. října 2021 14.30 – 18.00**

Na Toulcově dvoře oslavíme především domácí zvířata. Žijí s námi již po staletí, poskytují nám užitek i radost. Prozkoumáním přírodních potřeb a projevů zvířat se nám podaří lépe jim porozumět. Součástí akce je i bohatý doprovodný program a vy se můžete těšit na ukázký práce psů Pražské kynologické záchranné brigády, Petmedicu nebo představení Dřevěného divadla.

Pořádá: Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy
Toulcův dvůr, www.toulcuvdvor.cz

Den stromů – 85 let od založení Švehlova sadu**20. října 2021**

Ve letošním roce náš sad slaví 85. narozeniny, což je na třešně úctyhodný věk. Přijďte tento den slavit s námi, stromy mají zásadní vliv na kvalitu lidského života. Na stanovištích jsme pro vás připravili aktivity, které vám pomohou proniknout do tajů života stromů. Na této akci proběhnou rovněž výsadby nových stromů do sadu.

Pořádá: Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy
Toulcův dvůr, www.toulcuvdvor.cz

Výstava, které se můžete dotknout
a která se dotkne vás

20. října — 21. listopadu 2021

Na říjen a listopad připravujeme výstavu dřevoma-
lebs inspirovaných stromy a květinami T. Záborce.
Setkání s autorem společně s vernisáží proběhne
na Den stromů a následně bude výstava k vidění
na Spýcharu Toulcova dvora.

Pořádá: Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy
Toulcův dvůr, www.toulcuvdvor.cz

Strom pro les, život pro Prahu

23. října 2021 10.00–16.00

V říjnu se slaví Den stromů, a jak jinak ho nejlépe
oslatit než sazením. Máte rádi Kunratický les? Chcete
mu pomoci zacelit rány, které mu udělal kůrovec?
Přijďte za námi do lesa a pomozte nám zalesnit
jednu paseku. Každý si může s námi zasadit sazenici,
ze které vyrostle strom pro další generace.
Pořádá: Lesy hl. m. Prahy, www.lhmp.cz

Myslivecké slavnosti

23. října 2021 10.00–16.00

Sokolníci, lovečtí psi, lesní a myslivecká pedago-
gika, stánky se zvěřinovými dobrotami a mnoho
dalšího. I letošní Myslivecké slavnosti nabídnou
bohatý program pro malé i velké návštěvníky.
Pořádá: Národní zemědělské muzeum,
www.nzm.cz

Základy renovace nábytku – kurz

25. října 2021 10.00–18.00

Máte doma menší kus dřevěného nábytku, který
leží v koutě a volá po znovuoživení? A že nevíte, jak
na to? Přihlaste se na náš kurz základů renova-
ce nábytku. Můžete tak strávit celý den v dílně
a naučit se, jak takovému starému nábytku znovu
vdechnout život.

Pořádá: Z pokoje do pokoje,
www.zpokojedopokoje.cz

Podzemní tvoření

2. listopadu 2021 17.00

Na podzim se příroda převléká do barevného hávu,
dozrávají plody a padá listí. Přeneste si kousek
podzemní atmosféry domů. Využijeme toho, co
příroda nabízí a vyrobíme si květinové dekorace
z barevného listí nebo zvířátka ze šišek, kaštanů
či ořechů.

Místo: Ekocentrum Prales – Budova Dřevák,
Mladoboleslavská 953, Praha 19 – Kbely

Svatohubertské troubení

6. listopadu 2021 14.00–16.00

Na počest svátku svatého Huberta, patrona všech
lovců a myslivců rozezníme lovecké fanfáry.
Místo: Zookoutek Malá Chuchle, Praha, Česko

Sejdeme se na krmítku

9. listopadu 2021 17.00

Rádi byste si zkrášlili zahradu nebo balkon a po-
mohli našim ptákům přežít zimu? Pak je tento
workshop přesně pro vás! Nejen, že si vyrobíte své
vlastní krmítko, díky kterému budete moci pozo-
rovat barevné ptactvo z bezpečné vzdálenosti,
ale seznámíte se s jeho nejčastějšími návštěvníky.
Místo: Ekocentrum Prales – Budova Dřevák,
Mladoboleslavská 953, Praha 19 – Kbely

Předcházení vzniku odpadů 2021

9. prosince 2021 9.00–18.00

7. ročník konference přinese opět kvalitní a inspira-
tivní program zahrnující nejaktuálnější příspěvky
v oblasti prevence a opětovného využití odpadů,
což je samotný základ pro nakládání s odpady
a oběhové hospodářství. Součástí konference
bude i prostor pro navazání nových kontaktů nebo
partnerství.

Pořádá: České ekologické manažerské centrum z.s.,
www.cemc.cz

Kalendář akcí v oblasti ŽP a EVVO v Praze
s mapovým výstupem

Hlavní město Praha zajišťuje od roku 2013
provoz kalendáře akcí v ŽP a EVVO pořádaných
na území města. Zájemcům je na webových
stránkách města k dispozici přehled akcí
zahrnující zejména konference a semináře,
festivaly a slavnosti, výstavy a veletrhy,
přednášky a diskuze, dílny a workshopy, ale
také filmy, videoprojekce, koncerty, divadelní
představení, tábory, výlety a pobytové akce
a také veřejná projednávání vlivů záměrů na
životní prostředí, která aktuálně probíhají
nebo proběhnou na území Prahy. Kalendář je
k dispozici v textové a mapové verzi.

portalzp.praha.eu/kalendar_akci

